

TURUN
YLIOPISTO

ARKEOLOGIA
Turun yliopisto

VUOSIKERTOMUS 2018

Sisällysluettelo

Professorin tervehdys	1
Oppiaine henkilöinä	2
Geotalo	4
Opintojen rakenne	6
Opinnäytteet	9
Oppiaineen kenttätutkimuksia	13
Tutkimushankkeet	18
Apurahat	20
Julkaisut	23
Ulkomaanmatkat	45
Vuosikalenteri	51
Arkeologian yhdistys Vare	76
Kotimaisia yhteistyötahoja	78
Uusi muinaiskoru	79

Toimitus: Siiri Tuomenoja ja Janne Partanen

Taitto: Siiri Tuomenoja

Kannen kuva: Turun Koroistenniemeltä löytynyt liitupiippu, Janne Harjula

Takakannen kartta: Joonas Kinnunen

Professorin tervehdys

Vuosi 2018 oli Turun yliopiston arkeologian oppiaineessa sekä uudistumisen että vakiintumisen aikaa. Aloitin arkeologian vakituisena professorina tammikuussa 2018. Kevääni meni pitkälti totutelllessa uusiin kuvioihin, ja samoin muulla henkilökunnalla ja opiskelijoilla totutelllessa minuun. Uuden professorin vastapainona vuoteen sisältyi vakiintuneita perinteitä, kuten kahvitunnit. Loppukeväästä koittivat jokavuotiset valintakokeet ja syksyllä opetuskaivaukset, joiden kohteena tänä vuonna oli Salon Ruokolahden linnavuori. Muita tuttuja tapahtumia olivat kirjamyymäiset lokakuussa ja pikkujoulut joulukuussa. Näiden ohella oppiaineen opetus- ja ohjaustyö on jatkunut vahvana. Mutta paljon on muuttunutkin. Oppiaineen pitkäaikainen kotirakennus ennen Geotaloa, Juslenia, purettiin kesällä. Yhteistyössä Aboa Vetus & Ars Nova -museon kanssa taas aloitettiin kuukausittaisten yleisluentojen sarja, joka on vetänyt salin täyteen ilta toisensa jälkeen. FT Anna Wessman nimitettiin rautakauden tutkimuksen dosentiksi, ja näin yksi oppiaineen painopistealueista sai merkittävää vahvistusta. Oppiaineessa vierailut prof. John Schofield toi tuulahduksia englantilaisesta tutkimuksesta. Oppiaine on kooltaan pieni mutta opetuksen ja tutkimuksen saralla poikkeuksellisen pippurinen. Vuoden alussa Ulla Lähdesmäki väitteli tohtoriksi. Myös Koroisten piispanistuimen tutkimusprojekti saavutti merkittävän etapin, kun sen tulokset julkaistiin syksyllä paksuna kirjana. Ravattulan Ristimäen projekti keräsi rahoitusta ja julkisti näyttävästi uutisoituja tuloksiaan. Uusina avauksina Suomen Akatemian rahoittama Muutoksen veistäjät -projekti käynnistyi syyskuussa, ja opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi rahoituksen arkeologisten kokoelmien 3D-digitointihankkeeseen. Suomen yliopistoissa eletään jatkuvaa muutoksen myrskyä. Kuitenkin oppiaineemme henkilökunnan sekä laajan tutkijayhteisön ja opiskelijoiden innostunut aktiivisuus sekä arkeologian suuressa yleisössä herättämä kiinnostus ovat vakaa kivijalka. Siihen luottamalla oppiaine voi rohkeasti ottaa askeleen vuoteen 2019.

Turussa 8.1.2019

Visa Immonen

Oppiaine henkilöinä

FT, FSA, Visa Immonen
Professori
vialim@utu.fi
+358 46 921 0754

FT, Dosentti Henrik Asplund
Yliopistotutkija
asplund@utu.fi
+358 29 450 2996
+358 50 566 7916

FT, Dosentti Janne Harjula
Yliopistonlehtori
janhar@utu.fi
+358 29 450 2997
+358 50 528 8784

FM Juha Ruuhonen
Yliopisto-opettaja
jukaru@utu.fi
+358 29 450 2680
+358 50 449 5231

Marja Maula
Lähipalvelut, palvelusihteeri
marja.maula@utu.fi
+358 29 450 3597
+358 50 416 0987

Affilioituneet

Ph.D. Georges Kazan (Kollegiumtutkija)

FT, Dosentti Auli Bläuer (Akatemiatutkija, Luonnonvarakeskus)

FT, Dosentti Liisa Seppänen (vastuullinen tutkija, CaJu-projekti)

FT, Sonja Hukantaival (Postdoc-tutkija, tuntiopettaja)

FM Jasse Tiilikkala (projektitutkija, opetuskaivaukset)

FM Mirva Pääkkönen, (projektitutkija, Turun Biotekniikan Keskus)

FM Ulnor Uotila (projektitutkija, CSCC)

FM Anne-Mari Liira (osteoarkeologi)

FM Sisko Jokisalo (projektitutkija, WoodEN- ja Ristimäki-projektit)

HuK Siiri Tuomenoja (tutkimusavustaja, Ristimäki-projekti ja oppiaine)

HuK Janne Partanen (harjoittelija ja tutkimusavustaja, oppiaine)

Tohtorikoulutettavat

Aki Arponen, Emma Hartikka, Riku Kauhanen, Jussi Kinnunen, Joonas Kinnunen, Heini Kirjavainen, Kim Krappala, Mia Lempiäinen-Avci, Ville Mantere, Ulla Moilanen, Jussi Moisio, Timo Muhonen, Jari Näränen, Jani Oravisjärvi, Sofia Paasikivi, Hanna-Maria Pellinen, Minerva Piha, Mirva Pääkkönen, Sami Raninen, Tanja Ratilainen, Juha Ruohonen, Mika Sarkkinen, Ulnor Uotila

Dosentit

Teija Alenius, Henrik Asplund, Auli Bläuer, David Gaimster, Janne Harjula, Markus Hiekkänen, Visa Immonen, Jukka Luoto, Heikki Matiskainen, Milton Nuñez, Markku J. Oinonen, Liisa Seppänen, John Schofield, Tuukka Talvio, Hannu Takala, Kari Uotila, Anna Wessman

Emeritusprofessorit

Jussi-Pekka Taavitsainen ja Unto Salo

Geotalo

Hämeenkadun ja Akatemiankadun kulmassa sijaitseva, keltaiseksi rappattu Geotalo pitää sisällään arkeologian oppiaineen tilat. Vuonna 1950 valmistunut rakennus, toiselta nimeltään Chemicum, on Erik Bryggmanin suunnittelema ja piti ennen sisällään Åbo Akademin kemianlaitoksen. Arkeologian oppiaine muutti rakennukseen elokuussa 2016 sen peruskorjauksen valmistuttua. Oppiaineen opetus-, tutkimus-, kokoelma- ja arkistotilat sijaitsevat Geotalon ensimmäisessä kerroksessa. Rakennuksen toinen ja kolmas kerros ovat kotipaikkana Turun yliopiston ja Åbo Akademin geologian oppiaineille ja sisältävät muun muassa tilat laboratoriotyöskentelyyn. Lisäksi yhteisiä varasto- ja tutkimustiloja löytyy kellarista ja ylemmistä kerroksista. Fyysinen läheisyys mahdollistaa myös tieteidenvälisen yhteistyön ja geologeilta löytyvätkin laitteet esimerkiksi ohuthietutkimukseen ja XRF-analyysiin.

Geotalo Hämeenkadun yli nähtynä. Kuva: Juha Ruohonen

Arkeologian oppiaineelta löytyvät tarvittavat välineet myös kenttätutkimuksiin, lapiosta laserkeilaimeen. Lisäksi käytössä on tarkempia instrumentteja löytöjen tutkimiseen sekä useita ohjelmia mittaustulosten käsittelyyn ja analysointiin.

Osa tiloista on omistettu nykyaikana harvinaiselle oppiaineen omalle kokoelmalle. Se käsittää 955 päänumeroa ja yli 92 000 esinettä. Aineisto kasvaa jatkuvasti ja vuoden 2018 aikana se karttui esimerkiksi Kansallismuseon Rahakammion lahjoitukseksi saadulla kokoelmalla ruotsalaisia ja venäläisiä rahoja sekä syksyn inventointi-

kurssin pintapoimintalöydöillä Kaarinan Ravattulasta. Kaikki materiaali on tutkijoiden ja opiskelijoiden käytettävissä.

Arkistotiloista löytyy muun muassa kokoelma kaivausraportteja, kartoja ja kuva-aineistoa sekä tietenkin oppiaineeseen valmistuneet opinnäytteet. Työhuoneisiin johtavalle käytävälle on kasattu kattava käsikirjasto palvelemaan henkilökunnan lisäksi tutkijoita ja opiskelijoita. Luentosalin lisäksi arkeologianopiskelijoihin törmääkin usein oppiaineen tietokoneluokassa ja kahvihuoneessa.

Kokoelmahuoneen vitriinejä ja hyllyrivistöjä.
Kuva: Janne Partanen

Opintojen rakenne

Arkeologian opinnot koostuvat **kandidaatintutkintoon** kuuluvista perus- ja aineopinnoista sekä **maisterintutkintoon** kuuluvista syventävistä opinnoista. Kandidaatintutkinto on laajuudeltaan 180 opintopistettä, joista arkeologian ja historia-aineiden yhteisiä perusopintoja on 25 op ja pääaineen aineopintoja 45 op. Lisäksi tutkintoon kuuluu 110 op muita opintoja, joista 15 op koostuu kieli- ja viestintäopinnoista ja loput vapaavalintaisista opinnoista. Maisterintutkintoon kuuluu 80 op pääaineen syventäviä opintoja ja 40 op muita opintoja.

Arkeologian ja historian perusopinnot, 25 op

P1. Historian taito, 5 op (*JR**)

P1.1 Johdatus opintoihin ja opiskelutaitoihin (*JR**)

P2. Näkökulmia menneisyyteen, 20 op

P2.1 Avauksia arkeologiaan, 5 op (*VI*)

P2.2 Kulttuurihistorian aikakaudet, 5 op

P2.3 Suomen historian linjat ja murrokset, 5 op

P2.4 Yleisen historian keskeisiä kysymyksiä, 5 op

+

Arkeologian aineopinnot, 45 op

A1. Suomen esi- ja varhaishistoria, 5 op (*JH*)

A2. Esineet ja kiinteät muinaisjäännökset, 5 op (*JH*)

A3. Kenttätyökurssi 1, 5op (*HA*)

A4. Opetuskaivaus ja inventointi, 5 op (*JR*)

A5. Jälkityökurssi, 5 op (*HA*)

A6. Kenttätyökurssi 2, 5 op (*HA*)

A7. Arkeologian metodit ja aineistot, 5 op (*JH*)

A8. Kandidaattiseminaari ja tutkielma, 10 op (*JR*)

A9. Valinnaiset opinnot 0,-15 op (*JH*)

Kieli- ja viestintäopinnot, 15 op

Suomen kieli ja viestintä, humanistinen tiedekunta, 4 op

Suomen kielen kirjoittamisen ohjaus, humanistinen tiedekunta, 1 op

Ruotsin kieli: Humanistinen tiedekunta, kirjallinen taito, 3 op

Ruotsin kieli: Humanistinen tiedekunta, suullinen taito, 2 op

English: Academic and Professional Skills for Humanities I, 3 op

English: Academic and Professional Skills for Humanities II, 2 op

+

Sivuaineopinnot ja muut opinnot, 25-95 op

= Humanististen tieteiden kandidaatti

Arkeologian syventävät opinnot 80 op

S1. Esihistorian ja historiallisen ajan opinnot, 5-15 op (VI)

S2. Valinnaiset teoria- ja menetelmäopinnot, 5-15 op (VI+HA)

S3. Laudaturseminaari, 10 op (VI)

S4. Maailman esihistoria, 5 op (JH)

S5. Kenttätyöprojekti, 5 op (HA+JR)

S6 Työharjoittelu, 5 op (JH)

S7. Pro gradu -tutkielma, 40 op (VI)

+

Sivuaineopinnot ja muut opinnot, 0-40 op

= Filosofian maisteri

*Arkeologian vastuuopettajat nimikirjaimilla VI= Visa Immonen, HA= Henrik Asplund, JH= Janne Harjula, JR= Juha Ruohonen, *= yhteistyössä historia-aineiden kanssa*

Tohtorin tutkintoon johtaviin jatko-opintoihin kuuluu 180 opintopisteen laajuinen väitöskirja sekä 60 op:n laajuiset muut opinnot, joista vähintään 20 op täytyy olla pääainetta. Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitoksella tohtori-koulutusta koordinoi tohtoriohjelma Juno.

Arkeologian jatko-opinnot, 240 op

(tiedekunnan mallin mukaisesti)

Perehdytys jatko-opintoihin, 1 op

Tutkimusetiikka ja hyvä tieteellinen käytäntö, 2 op

Arkeologian tutkijaseminaari, 8-10 op

Teoreettis-metodologiset ja oppihistorian opinnot , 8-10 op

Tieteellinen kirjoittaminen ja esitelmät , 5-15 op

Opetustaidot, 0-10 op

Asiantuntijuus yhteiskunnassa, 5-10 op

Valinnaiset opinnot, 0-10op

Väitöskirja, 200 op

= Filosofian tohtori

Avoimen yliopiston opintoihin kuuluu arkeologian ja historian yhteiset perusopinnot, jotka voi suorittaa joko verkko-opintoina tai lähiopetuksena. Vuonna 2018 arkeologian verkko-opinnoista vastasi Sonja Hukantaival. Arkeologian aineopinnot ovat tarjolla avoimen yliopiston puolella lukuun ottamatta vain pääaineopiskelijoille suunnattua Kenttätökurssi 2:ta ja ne suoritetaan lähiopetuksena.

Arkeologiaan voi suorittaa myös **verkko-opintoja**, sillä oppiaine on osa Humanistista valtakunnallista verkko-opetushanketta. Hankkeen alla on lukuisia verkkokursseja, joiden korvaavuudesta arkeologian opintoihin sovitaan etukäteen lehtori Janne Harjulan kanssa.

Opinnäytteet

Väitöskirjat

Ulla Lähdesmäki

Muinaisjäännös ympäristön muutoksessa. Modernin alueidenkäytön vaikutuksia Pirkanmaan muinaisjäännöskantaan.

Karhunhammas 18

379 s., 37 liites.

Pirkanmaan maakunnassa suojeltiin hallinnollisin keinoin 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä lähes kahtatuhatta rauhoitettua kiinteää muinaisjäännöstä. Vireä maankäyttö vaikutti merkittävästi muinaisjäännöskannan kasvuun ja levintään suojeltujen kohteiden määrän karttuessa lähes tuhannella aiemmin tuntemattomalla jäännöksellä. Asutushistoriallisesti rikkaassa maakunnassa arkeologiset muistot sijaitsivat vuosituhaten alussa samoilla alueilla, missä moderni monimuotoinen maankäyttö muutti ja muovasi ympäristöä. Minkälaiset maa- ja vesialueiden hankkeet kohdistuivat tutkimusajanjakson aikana arkeologisiin suojelukohteisiin ja miten muutos vaikutti arkeologiseen perintöön? Tutkimus analysoi maakunnan muinaisjäännösten säilymistä, uhanalaisuutta sekä vahingoittumista vuosituhaten alussa.

Väitöstilaisuus pidettiin 17.2. klo 12:15 Geotalon luentosalissa 404. Vastaväittäjänä toimi dosentti Juhani Kostet ja kustoksena professori emeritus Jussi-Pekka Taavitsainen. Tilaisuuteen saapui arkeologeja ympäri Suomea.

Pro gradu -tutkielmat

Jussi Kinnunen

Turun keskiaikaisen rakennuskivimateriaalin alkuperän selvitys – tarkastelukohteena Aboa Vetus & Ars Nova -museon kivrakennusten rakennuskivet. Tammikuu. 64 s., 35 liites.

Tutkielmassa selvitettiin Turun keskiaikaista rakennuskivien hankintaa ja mahdollista alkuperää vertailemalla rakennuskiviä ja luonnon kalliopaljastumia keskenään. Rakennuskiviaineisto (163 havaintoa ja pXRF-analyysiiä) kerättiin Aboa Vetus & Ars Nova -museon hyvin säilyneiden keskiaikaisten kellareiden seinien alaosien suurista rakennuskivistä. Kalliopaljastumien tutkimus (89 havaintoa ja pXRF-analyysiiä) suoritettiin Turun keskusta-alueen läheisyydessä sijaitsevilla kalliomäillä ja kalliopaljastumilla. Kaikista tutkituista kivistä tarkasteltiin geologisia silmin havaittavia yleispiirteitä ja ulkoasua, joiden perusteella museon kivet luokiteltiin typologisesti yhdeksään eri kivityyppiin. Kalliopaljastumahavainnoista museon rakennuskiville haettiin vastaavia kivityyppejä. Lopuksi tehtiin vielä geokemiallinen vertailu tarkastelemalla kivien analysoituja alkuainepitoisuuksia plotatuissa kaavioissa.

Milla Airosalmi

Konstit on monet hylkyjä suojeltaessa. Historiallisten hylkyjen kulttuuriperintöstatus ja suojelun kehittäminen hyötykäytön avulla. Tammikuu. 83 s., 37 liites.

Tutkielmassa pohdittiin historiallisten hylkyjen suojelun kehittämistä hylkyjen hyötykäytön ja popularisoinnin avulla. Aihetta lähestyttiin pääasiassa vuosien 1914–1918 ja 1939–1945 välillä uponneiden metallirunkoisten hylkyjen kautta. Metallirunkoisia laivoja on ollut olemassa noin 200 vuoden ajan ja maailmansotien aikana uponneet hylkyt sisältävät tietoa metallirungon varhaisista kehitysvaiheista. Vuosien 1914–1917 välillä uponneet hylkyt ovat muinaisjäännöksiä Suomen muinaismuistolain mukaan, mutta vuoden 1917 jälkeen uponneet hylkyt eivät tutkielman kirjoittamisajankohtana vielä olleet. Tutkielmassa pohdittiin myös kulttuuriperintö-käsitteen määritelmää ja reunaehtoja hylkyjen kohdalla.

Sisko Jokisalo

Astiasi arvelussa – Kaarinan Ravattulan Ristimäen keramiikkalöydöt 2010–2016. Huhtikuu. 64 s., 28 liites.

*Tutkielmassa käytiin läpi Kaarinan Ravattulan Ristimäen muinaisjään-
nöskohteesta löytyneet 1675 keramiikanpalaa. Tutkielman tarkoituksena oli antaa kattava ja systemaattinen kuvaus aineistosta sekä näkemys siitä, mitä se kertoo Ristimäen historiasta läpi vuosisatojen. Keramiikka kuvailtiin ja mahdollisuuksien mukaan typologisoitiin. Löytöjen levin-
nästä laadittiin kohteensisäisiä teemakarttoja, joista on tehtii löytöjen laadun ja iän huomioon ottavaa kohteensisäistä analyysiä. Lisäksi tehtiin radiohiiliajoituksia keramiikassa olleesta karstasta, tarkoituksena saada täsmällistä tietoa alueen käyttäjasta.*

Henna Virtanen

Burials of children from Middle to Late Iron Age in southwestern Finland – Customs and symbolism. Huhtikuu. 70 s., 13 liites.

Thesis approaches the study of children in the Finnish archaeological record by analysing the graves of children on three Iron Age cemeteries: Luistari in Eura, Kirkkomäki in Turku and Ristimäki at Ravattula in Kaarina. The burial customs of each cemetery are studied and compared to those of adults' in order to make conclusions about the burial customs concerning children and infants. The samples of children are sorted into hypothetical age groups according to evaluated height measurements and their possible correlations to the grave furnishings are studied. New hypothetical stature estimates for children in the Iron Age are also presented.

Yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa:

Sanna Kosubenko

Engaging Public in Archaeology. Three Case Studies from Finland as Role Models for Estonia. Tallinn University. School of Humanities.

Thesis studies public archaeology particularly on excavations in Finland and compares it to the situation in Estonia. Case studies used in the thesis are Early Turku (Varhainen Turku) research project in

2005, rescue excavation in Lahti Marketplace during 2013–2014 and research excavations in Ravattula Ristimäki site in 2015. Thesis approaches the subject with both Merrimans and Holtorfs models of public archaeology. The excavations are studied with the use of questionnaire surveys.

Kandidaatintutkielmat

Nea Komulainen

Rauman kirkkojen rahalöydöt

Jere Leppänen

”Kivet kipperällä asemalla” – Suomen kivipöytien rakenteen ja arkeologisen kontekstin analyysi

Helen Mettälä

Löytöaineistosta tulkintoihin – Aimalankankaan peltoalueelta vuonna 2017 löydetty metalliesineet

Veronika Paschenko

Ravattulan Ristimäen ruumiskalmiston pronssispiraalielementit

Sampo Pönttämä

Lemunniemen kaksi veristä päivää – Taistelukenttääarkeologinen tutkimus Lemunniemen taistelusta 1808

Samuel Reinikainen

A Semiotic Analysis of the Visual Building Blocks and Meanings of the Neolithic Clay Stamps of Çatalhöyük, Turkey

Pinja Tervonen

Kuvitettu ja kuviteltu menneisyys – 1900-luvun alun suomalaiset esihistoria-aiheiset opetustaulut

Akseli Tolvi

Mitä silmät ei nää... Avoimet multispektriset satelliittikaukokartoitusaineistot Lounais-Suomen arkeologisessa tutkimuksessa

Kenttätutkimuksia

Opetuskaivaukset

Vuoden 2018 opetuskaivaukset järjestettiin Salossa, Halikonlahden länsipuolella sijaitsevalla Ruokolahden linnavuorella 1.–17.8. Linnavuori löydettiin vuonna 2016, jolloin inventoinnin yhteydessä löydettiin korkeaharjainen keihäänkärki. Kaivausten tutkimuksellisenä tavoitteena oli saada varustusten rakentamista ja linnan käyttöä ajoittavia löytöjä ja luonnontieteellisiä näytteitä. Toiveena oli myös saada aineistoa, joka voisi kertoa varustusten rakennustekniikasta sekä linnan käytöstä ja käyttäjistä. Opetuskaivausten pedagogisena tavoitteena on opiskelijoiden kenttätöytäitojen harjoittaminen ja työelämään valmistaminen.

Kaivausten tärkeimpänä antina oli kivirakenteiden tutkiminen ja dokumentointi.
Kuva: Juha Ruohonen

Kaivausalueet avattiin mäen kaakkoispuolelle, johon sijoittuvat linnan näkyvimmat puolustusvarustukset. Niiden kohdalla havaittiin pohjustukseen liittyviä tasaus- ja täyttömaakerroksia. Alun perin tasaisesti viettävään kaakkoisrinteeseen on linnan rakentamisen yhteydessä tasattu kaksi terassia, joista ylempään reunalla on ollut kylmämuurattu kivimuuri puuvarustuksen perustuksena ja alempana kapeamman terassin ulkoreunalla kevyempi puolustusvarustus tai este. Kaivauksessa ei tehty esinelöytöjä, lukuun ottamatta yhtä historiallisen ajan hevosenkenkänaulaa eikä intensiivisestä ihmistoiminnasta kertovia maakerroksia löydetty kaivausalueilta. Kaivausta johti FM Jasse Tiilikkala ja kenttätöytäopetuksesta vastasi yliopisto-opettaja Juha Ruohonen. Kurssille osallistui yhteensä kahdeksan pää- ja sivuaineopiskelijaa.

Kenttätyökurssi 2

Aineopintojen Kenttätyökurssi 2 (5 op) harjoitteli mittaamista ja mallintamista useammassa kohteessa syksyllä 2018. Kurssilaiset kävivät Yliopistonmäen tullimuurilla, Kuusiston Kappelinmäen vanhalla hautausmaalla sekä Pöylän ja Huttalan linnavuorilla. Aiemmistä vuosista poiketen säät suosivat työskentelyä, mikä mahdollisti ajallisesti ja topografisesti monipuolisen kohdevalikoiman, ja tulosten perusteella mittaukset onnistuivatkin hyvin. Varsinkin Kappelinmäen hautausmaasta ja Pöylän linnavuoren laen puolustusvarustuksista saatiin ensimmäistä kertaa tarkempaa tietoa. Kurssin vastuuolettajana toimi Henrik Asplund apunaan Janne Partanen.

Mittausta ja dokumentointia Ristimäellä

Osana suurempaa tutkimushanketta *Yksilö, yhteisö ja yhteiskunta varhaishistoriassa: Ravattulan Ristimäen kirkko ja Suomen kristillistymisen* tehtiin vuoden 2018 aikana takymetrimittauksia maastossa. Ristimäellä ja sen ympäristössä kartoitettiin muun muassa maanpinnan muotoja,

hautapainanteiden sijaintia, kirkkomaan aidan kulkua ja historiallisen ajan toiminnan merkkejä kuten kiviröykkiöitä ja rajamerkkejä. Hitaasti etenevää mutta tutkimuksen kannalta välttämätöntä työtä tehtiin keväällä, alkukesästä ja loppusyksystä, joten maastossa koettiin kaikki sääilmiöt ukkosmyrskystä pakkasiin. Mittausryhmässä toimi Siiri Tuomenoja, Sisko Jokisalo ja Jussi Kinnunen.

Poranjälkien tutkimista lohkotuista kivistä.
Kuva: Siiri Tuomenoja

Viikonloppu metallinetsijöiden kanssa

Toukokuussa 2018 tehtiin Ristimäki-projektin puitteissa metallinetsintöjä Ravattulan Särvän mailla alan yhteistyössä harrastajien kanssa. Kahden päivän aikana käytiin läpi Aurajoen rantapeltoja noin kuuden hehtaarin alalla. Etsinnät täydensivät alueella jo aiemmin tehtyjä pinta-poimintoja ja metallinetsintöjä. Suurin osa löydöistä on uuden ajan esineistöä: rahoja, lyijyplombeja, valjaskoristeiden ja aisakellojen kappaleita, nappeja ja sormustimia. Kuitenkin myös varhaisempia löytöjä tavattiin. Näihin kuuluvat esimerkiksi viikinkiaikaisten ketjunktajien ja solkien kappaleet, keskiaikaiset helat sekä abbasididirhemien pala. Etsintöjä johti Juha Ruohonen apunaan Sisko Jokisalo.

Metallilöydöt merkittiin lipuilla ja löytöjen koordinaatit talletettiin. Kuva: Juha Ruohonen

Inventointikurssi

Syksyllä 2018 järjestettiin inventointiin keskittyvä erikoiskurssi. Opetus aloitettiin aiheeseen perehdyttävillä luennoilla, joita seurasi kenttätöjako. Kurssilaiset jalkautuivat maastoon ohjatuissa pienryhmissä ja harjoittelivat muun muassa muinaisjäännöskohteen dokumentointia, maaston lukutaitoa, metallinilmaisimen hyödyntämistä apuvälineenä, koekuopitusta ja kairausta. Kenttätöitä tehtiin Kaarinan Ravattulassa ja erityisesti sen Linnavuorella, jota uhkaa osittainen tuhoutuminen maankäytön seurauksena. Kurssi ei ollutkaan vain inventoinnin harjoittelua, vaan myös viimeinen mahdollisuus potentiaalisen muinaisjäännöskohteen läpi käymiseen. Linnavuorelta löydettiin nuorempien havaintojen lisäksi todennäköisesti esihistoriallinen tulisija. Lisäksi Ravattulan kylämäen pelloilta löydettiin ennestään tuntematon, rautakautinen asuinpaikka. Kurssin vastuuopettajana toimi Juha Ruohonen kenttätöissä apunaan Siiri Tuomenoja ja Sisko Jokisalo.

Röykkiön dokumentointiharjoitus.
Kuva: Juha Ruohonen

Kenttätyökurssi on meriarkeologian perusopintojen huipennus. Kuva: Heikki Kourusuo

Meriarkeologian kenttätyökurssi

Arkeologianopiskelijat Heikki Kourusuo ja Onni-Pietari Puttonen osallistuivat toukokuussa 2018 viikon mittaiselle meriarkeologian kenttätyökurssille. Kurssi järjestettiin Hangon kupeessa sijaitsevalla Tvärminnen eläintieteellisellä asemalla, josta oli suora näkymä ja pääsy merelle. Kurssin sisältöön kuului sekä luentoja että kenttätyöskentelyä. Osana kenttätyöskentelyä päästiin sukeltamaan aseman lähistöllä sijaitsevilla kahdella hyllyllä, kunhan tarvittavat luvat olivat kunnossa. Ilman sukelluskorttejakin hylkyjä pääsi tutkimaan vedenalaisella dronella, jota sai ohjailta mukavasti veneestä käsin. Merellä työskentelyn lisäksi kurssilla opeteltiin myös erilaisten maakohteiden tunnistamista ja dokumentointia läheisillä saarilla ja mantereen puolella. Erityisesti kurssilta sai hyvät eväät kohteiden 3D-mallintamiseen. Varsinaisen opetuksen ja kenttätyöskentelyn lisäksi viikolla löytyi aikaa myös rennoille illanvietoille ja muihin kurssilaisiin tutustumiseen. Kurssi järjestettiin yhteistyössä Hangö sommarunin kanssa. Luennoista vastasi Stefan Wessman ja kenttätyöskentelystä pääosin Marcus Lindholm.

Tutkimushankkeet

Keskiajan sarastaessa: Turun Koroisten 1200-luvun piispanistuin ja kristillinen kulttuuri Suomessa

Visa Immonen ja Janne Harjula, Turun yliopisto

Yksilö, yhteisö ja yhteiskunta varhaishistoriassa: Ravattulan Ristimäen kirkko ja Suomen kristillistyminen

Juha Ruohonen, Turun yliopisto

Relics as material evidence: establishing a new, interdisciplinary field

Georges Kazan, Turun yliopisto ja Oxford Relics Cluster

Turun tuomiokirkon pyhäinjäännökset ja pyhimyskultti

Jussi-Pekka Taavitsainen, Turun yliopisto

Muutoksen veistäjät – Puun käyttö Koillis-Euroopassa 1100–1600

Visa Immonen, Turun yliopisto

Juvan Partalan Kuninkaankartano

Juha Ruohonen, Turun yliopisto

Archaeological Science in Turku

Georges Kazan, Turun yliopisto

Suomalaisten museokokoelmien taikaesineet – kansanuskon arkeologia

Sonja Hukantaival, Turun yliopisto

Lempäälän Aimalan kirkonpaikan tutkimukset

Juha Ruohonen, Turun yliopisto

Identifying Species by Peptide Mass Fingerprinting / Zooarchaeology by Mass Spectrometry (ZooMS)

Georges Kazan, Turun yliopisto

Casagranden korttelin ja nk. Julinin tontin kaivausten arkeologisen aineiston digitointi, tarkastelu ja tutkimus

Liisa Seppänen, Turun yliopisto

Arkeologisten kokoelmien 3D-digitoinnin opetus-, tutkimus- ja tiedotushanke

Visa Immonen ja työryhmä, Turun yliopisto, Turun museokeskus ja Aboa Vetus & Ars Nova -museo (alkava hanke)

Uudet linnavuoret ja rautakautiset asuinpaikat ilmakuvissa

Janne Rantanen ja Jasse Tiilikkala, Turun yliopisto

Naapurista lainaamassa – Kulttuurikontaktit karjanhoidon kehittäjänä Itämeren pohjoisosassa esihistoriallisena ja historiallisena aikana

Auli Bläuer, Luonnonvarakeskus (yhteistyössä Turun yliopiston kanssa)

Lisäksi oppiaineen tohtorikoulutettavilla on väitöskirjatyöhönsä liittyen meneillään lukuisia kunnianhimoisia ja tuoreista näkökulmista ponnistavia tutkimushankkeita.

Biologian opiskelija
Sanna Pätsi ja
tekstiileihin erikoistunut
arkeologi Jaana Riikonen
ottavat näytteitä
Ravattulan Ristimäeltä
kaivetusta haudasta
Turun museokeskuksen
konservointiyksikössä.
Kuva: Juha Ruuhonen

Apurahat

Visa Immonen: *Muutoksen veistäjät – Puun käyttö Koillis-Euroopassa 1100–1600*

Suomen Akatemia, **480 000 e**

Sonja Hukantaival: *Taikuuden aineellisuus Suomessa pitkän aikavälin näkökulmasta: kansanuskon arkeologian kehittäminen*

Suomen Akatemia, **222 685 e**

Juha Ruuhonen: *Yksilö, yhteisö ja yhteiskunta varhaishistoriassa: Ravattulan Ristimäen kirkko ja Suomen kristillistyminen*

Alfred Kordelinin säätiö (2. vuosi), **105 000 e**

Visa Immonen ja työryhmä: *Arkeologisten kokoelmien 3D-digitoinnin opetus-, tutkimus- ja tiedotushanke*

Opetus- ja kulttuuriministeriä, **70 000 e**

Joonas Kinnunen: *Hanseatic league and the long-distance trade – Network analysis of distribution of archaeological material in the Baltic Sea region in Middle Ages and early modern era*

Koneen säätiö (3. vuosi), **28 800e**

Arkebuusi osuuskunta (affilioituneina Auli Bläuer, Sonja Hukantaival ja Mia Lempiäinen-Avci): *Salon Angelniemen kyläympäristön arkeologiseen tutkimukseen*

Suomen Kulttuurirahasto (Mullankaivajat-apuraha), **30 000 e**

Juvan kunta (affilioituneina Juha Ruuhonen): *Juuret syvällä Juvan kylissä -hankkeen toteuttamiseen*

Suomen Kulttuurirahasto (Mullankaivajat-apuraha), **30 000 e**

Minerva Piha: *Eteläsaamelaiset rautakautisessa Pohjolassa – kielitieteellis-arkeologinen näkökulma*

Eino Jutikkalan rahasto, **25 000 e**

Raision kaupunki (affilioituneena Jari Näränen): *Raision 5. ja 6. luokan oppilaiden Pellon arvoitus -koekaivaushankkeen toteuttamiseen*
Suomen Kulttuurirahasto (Mullankaivajat-apuraha), **23 000 e**

Ulla Moilanen ja Ninni Närväinen: *Lasten elämää 1800-luvun maaseudulla -hankkeen toteuttamiseen*
Suomen Kulttuurirahasto (Mullankaivajat-apuraha), **23 000 e**

Jussi Moisio: *Suomen rautakautista väestöä DNA- ja stabiili-isotooppianalyysien valossa käsittelevään väitöskirjatyöhön*
Suomen Kulttuurirahasto, **28 000 e**
Turun yliopistosäätiö (matka-apuraha), **400e**

Jussi Kinnunen: *Turun keskiaikaisen kaupungin kartoitus arkeologisten kaupunkikaivausten digitaalisen mallinnuksen avulla, apuraha väitöskirjan tekoon*
Emil Aaltosen säätiö, **28 250 e**

Sonja Hukantaival: *Suomalaisten museokokoelmien taikaesineet – kansanuskon arkeologia*
Suomen Kulttuurirahasto, **28 000 e**

Ville Mantere: *Hirven roolia Pohjois-Fennoskandian ja Baltian alueen kivikaudella käsittelevään väitöskirjatyöhön*
Suomen Kulttuurirahasto (2. vuosi), **24 000 e**
Suomalais-ruotsalainen kulttuurirahasto (matka-apuraha), **600 e**
Suomalais-norjalainen kulttuurirahasto (matka-apuraha), **500 e**
Tohtoriohjelma Juno (matka-apuraha), **97,02 e**

Aki Arponen: *Turun tuomiokirkon kalloreliikki – kirkollisen esineen poikkitieteellinen tutkimus, apuraha väitöskirjan tekoon*
Eino Jutikkalan rahasto, **25 000 e**

Heini Kirjavainen: *Arkeologisia tekstiileitä käsittelevään väitöskirjatyöhön*
Suomen Kulttuurirahasto, **24 000 e**

Liisa Seppänen: *Casagranden korttelin ja nk. Julinin tontin kaivausten arkeologisen aineiston digitointi, tarkastelu ja tutkimus*
Turun yliopistosäätiö **16 491 e**

Liisa Seppänen: *Turun keskiajan rakentamista käsittelevän kirjan käsikirjoituksen kirjoittamiseen*
Ella ja Georg Ehrnroothin säätiö, **15 500 e**

Hannu Takala: *Sisällissodan 1918 taistelut Karjalan rintamalla ja Kirjasalon tasavallan synty*
Suomen Akatemian, **18 000 e**

Georges Kazan: *Interdisciplinary Collaboration Project – Archaeological Science in Turku*
Turun yliopistosäätiö, **6 000 e**

Jussi-Pekka Taavitsainen: *Turun tuomiokirkon pyhänjäännöskokoelmaan kuuluvien keskiaikaisten paperien ja pergamenttien tutkimukseen*
Kalevi Kuitusen säätiö, **6 000 e**

Tanja Ratilainen: *Brick building in medieval Häme, väitöskirjatutkimuksen viimeistelyyn*
Tohtoriohjelma Juno, **5 070 e**

Jussi Kinnunen, Heli Etu-Sihvola ja Tuomas Myllylä: *Euran Luistarin kotisivujen toteuttamiseen*
Suomen kulttuurirahasto, Satakunnan rahasto, **4 500 e**

Janne Rantanen ja Jasse Tiilikkala: *Sysmän Linnanvuoren keskiaikaisen mäkilinnan arkeologiseen tutkimukseen*
Suomen kulttuurirahasto, Päijät-Hämeen rahasto **4 000 e**

Julkaisut

Koroinen: Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus

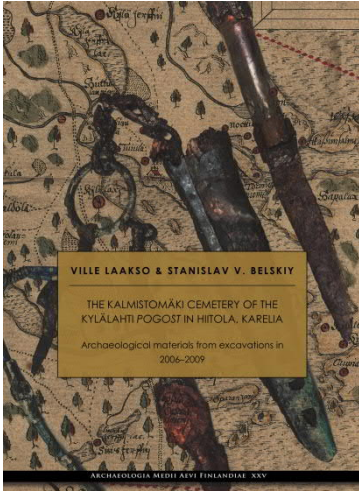
Toim. Janne Harjula, Sonja Hukantaival, Visa Immonen, Tanja Ratilainen & Kirsi Salonen.

Turun Historiallinen Arkisto 71

375 s.

Turun Koroistenniemi on ainutlaatuinen kohde Suomen historiassa. Siellä sijaitsi 1200-luvun toiselta neljännekseltä aina 1300-luvun taitteeseen asti Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus, tuomiokirkko ja piispallinen asunto. Sieltä käsin johdettiin maamme kristillistymistä ja kirkollisen hallinnon muovautumista. Monitieteisessä teoksessa hahmotellaan laajan asiantuntijajoukon voimin Koroisten käyttöhistoriaa ennen kirkollisen hallinnon saapumista, piispanistuimen perustamista, alueen käytön muutoksia 1200-luvulta keskiajan loppuun sekä niemen käytön hiipumista ja myöhempää hyödyntämistä.

Teoksen uudet tulkinnat eivät luo kuvaa ainoastaan yhdestä yksittäisestä kohteesta ja sen historiasta, vaan Koroisten valtavan varhaishistoriallisen merkityksen vuoksi tulokset laajentavat nykyisiä käsityksiä esihistoriallisen ja historiallisen ajan taitteesta sekä kristillisen kulttuurin vakiintumisesta Suomeen.

The Kalmistomäki Cemetery of the Kylälahti Pogost in Hiitola, Karelia. Archaeological materials from excavations in 2006–2009

Ville Laakso & Stanislav V. Belskiy

Archaeologia Medii Aevi Finlandiae XXV

328 s.

Archaeological excavations of the burial ground of Kalmistomäki in Kylälahti in the north-western Ladoga region were carried out in 2006–2009. The site was used by a population that was obviously very wealthy and had lively contacts with outside areas in different directions. During the fieldwork 93 burials were excavated. In 51 cases, diverse artefacts were found accompanying the burials: personal ornaments and costume parts. The cemetery is not only the largest in Karelia in terms of number of burials excavated, but also the richest in terms of number of burials with artefacts. The site is exceptional also in other ways. For the first time in the archaeology of Karelia, materials of the 14th and 15th centuries are so distinctly represented that they allow us to arrive at several highly significant conclusions concerning the evolution of burial rites in the region.

A distinctive feature of the materials from the cemetery of Kylälahti is manifested in finds of Central or Northern European imports. Their presence among the Karelian complexes indicates the continuation of stable tendencies in material culture that had appeared in a more ancient period, as well as the direction of external connections. The finds from the cemetery suggest that the peculiar material culture of Crusade Period Karelia was not in the least abandoned in the early 14th century. The evidence obtained at the cemetery allows us to distinguish yet another period in the existence of the distinctive material culture of the area from the 14th to the 15th century.

Muut julkaisut

A

Ainasoja, Mika & Immonen, Visa 2018. Tupakanpolton jäljet niemellä. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 310–314.

Alanko, Teija & Lempiäinen-Avci, Mia 2018. Planted, designed and managed landscapes – A review of Finnish garden archaeology involved in garden history with an archaeobotanical view. Teoksessa Kouki, Paula & Kirkinen, Tuija (toim.) 2018. Landscapes of the Past and Future: Current Finnish Research in Landscape Archaeology. *Monographs of the Archaeological Society of Finland* 6: 123–138.

Arponen, Aki; Maijanen, Heli & Immonen, Visa 2018. From Bones to Sacred Artefact: The Late Medieval Skull Relic of Turku Cathedral, Finland. *Temenos* 54:2: 149–183.

Arponen, Aki; Vanden Berghe, Ina & Kinnunen, Jussi 2018. Red Fabrics in the Relic Assemblage of Turku Cathedral. Teoksessa M. Van Strydonck, J. Reyniers & F. Van Cleven (toim.) 2018. Relics @ the Lab. An Analytical Approach to the Study of Relics. *Interdisciplinary Studies in Ancient Culture and Religion* 20: 3–19.

Arponen, Aki 2018. Sveitsiläisen piispan taulurelikvaario Porvoon museon kokoelmassa. Teoksessa Lamberg, Marko, Piela, Ulla & Snellman, Hanna (toim.) 2018. Sattumalta Suomessa. *Kalevalaseuran vuosikirja* 97: 183–199.

Autere, Kaisa; Korhonen, Hanna & Krappala, Kim 2018. Arkeologiaa pedagogisesti – Mullankaivajat Kontiolahdella: Vaskiseppä Takkusen talon koululaiskaivaukset. *Muinaistutkija* 4/2018: 2-9.

B

Bläuer, Auli 2018. Ruokakulttuuri Koroisissa – eläinosteologinen aineisto. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 254–257.

C

Currie, Elisabeth; Schofield, John; Ortega Perez, Fernando & Quiroga, Diego 2018. Health beliefs, healing practices and medico-ritual frameworks in the Ecuadorian Andes: The continuity of an ancient tradition. *World Archaeology* 50:3. [<https://doi.org/10.1080/00438243.2018.1474799>]

G

Gaimster, David 2018. *Director's Choice: Auckland Museum*. London: SCALA Publishers.

H

Halme, Anna-Maija; Mustonen, Tapani; Taavitsainen, Jussi-Pekka; Thomas, Suzie & Weij, Astrid (toim.) 2018. *Heritage is Ours. Citizens Participating in Decision Making. Publication based on the Forum of the European Heritage Congress in Turku, Finland, 11–15 May 2017*. Helsinki: Europa Nostra Finland. [www.europanostra.fi/heritage-is-ours-citizens-participating-in-decision-making]

Harjula, Janne 2018. Aseet ja panssarit. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 199–205.

Harjula, Janne; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi 2018. Johdanto: Uusi tutkimushanke käynnistyy. Teoksessa Harjula,

Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 1–7.

Harjula, Janne 2018. Kaksi vuosisataa, maata ja tyylikautta. Klaus Holman kokoelman myöhäiskeskiaikaiset ja 1500-luvun huonekalut. Teoksessa Immonen, Visa & Räsänen, Elina (toim.) 2018. Kauneus, arvo ja kadonnut menneisyys. Näkökulmia Klaus Holman muistokokoelmaan. *Taidehistoriallisia tutkimuksia – Konsthistoriska studier* 49: 115–135.

Harjula, Janne 2018. Kirjallinen kulttuuri Koroissa. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 140–145.

Harjula, Janne; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi 2018. Koroinen historian käännekohdassa. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 319–326.

Harjula, Janne; Moilanen, Ulla & Ratilainen, Tanja 2018. Koroisten hautaukset sosiaalisen erottautumisen ja erottamisen merkkeinä. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 149–154.

Harjula, Janne 2018. Omaisuuden turvaaminen. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 189–199.

Harjula, Janne & Immonen, Visa 2018. Piispanistuimen aikaa vanhempia havaintoja Koroisten vallin sisäpuolelta. Teoksessa Harjula,

Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 79–85.

Harjula, Janne & Moilanen, Ulla 2018. Poikkeavia piirteitä hautauksissa ja hautarakenteissa. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 167–169.

Harjula, Janne 2018. Rakennuksiin liittyvä esineistö. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 173–178.

Harjula, Janne & Tiilikkala, Jasse 2018. Rengashaarniskan kappaleita. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 205–206.

Harjula, Janne 2018. Tietolaatikko 1: Koroisten arkeologinen esineaineisto. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 8–10.

Harjula, Janne 2018. Tietolaatikko 10: Arpakuutiot ja pelinappulat. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 207–208.

Harjula, Janne 2018. Tulenteko ja valaistus. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi

(toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 182–188.

Helama, Samuli; Arppe, Laura; Timonen, Mauri; Mielikäinen, Kari & Oinonen, Markku 2018. A 7.5 ka chronology of stable carbon isotopes from tree rings with implications for their use in palaeo-cloud reconstruction. *Global and Planetary Change* 170: 20–33. [<https://doi.org/10.1016/j.gloplacha.2018.08.002>]

Helama, Samuli; Arppe, Laura; Mielikäinen, Kari & Oinonen, Markku 2018. Arctic moistening provides negative feedbacks to riparian plants. *Global Change Biology* 24: 2691–2707. [<https://doi.org/10.1111/gcb.14058>]

Helama, Samuli; Saranpää, Pekka; Arppe, Laura; Holopainen, Jari; Mäkinen, Harri; Mielikäinen, Kari; Nöjd, Pekka; Sutinen, Raimo; Taavitsainen, Jussi-Pekka; Timonen, Mauri; Uusitalo, Joonas & Oinonen, Markku 2018. Frost rings in 1627 BC and AD 536 in subfossil pinewood from Finnish Lapland. *Quaternary Science Reviews*: 204: 208–215. [<https://doi.org/10.1016/j.quascirev.2018.11.031>]

Helama, Samuli; Arppe, Laura; Uusitalo, Joonas; Mäkelä, Hanna M.; Mäkinen, Harri; Mielikäinen, Kari; Nöjd, Pekka; Sutinen, Raimo; Taavitsainen, Jussi-Pekka; Timonen, Mauri & Oinonen Markku 2018. Volcanic dust veils from sixth century tree-ring isotopes linked to reduced irradiance, primary production and human health. *Nature Scientific Reports* 8: Article number 1339. [<http://www.nature.com/articles/s41598-018-19760-w>]

Hiekkanen, Markus 2018. Birgittinernas kyrkobyggnader i Nådendal. Teoksessa Cederbom, Charlotte; Ferm, Olle & Nyström, Staffan (toim.) 2018. Nådendal – Vallis Gratiae. Finlands Birgittakloster. *Scripta maiora* 10: 121–150.

Hiekkanen, Markus 2018. Estonian and Finnish Church Architecture in the Middle Ages – still ‘near but far’? Teoksessa Russow, Erki & Lang, Valter (toim.) 2018. Time travels into Middle and Early Modern Ages. Studies in Honour of Jaan Tamm. Pühakud, piiskopid, linnad ja linnus. Ajarännakuid kesk- ja varauusaega. Uurimusi Jaan Tamme auks. *Muinasaja teadus* 27: 77–92.

Hiekkanen, Markus 2018. Historia kaupunkimaan alla – Keskiajan kaupungit -hanke. Kirjoitus Museoviraston Sadan vuoden satoa -nettisivustolla. [www.sadanvuodensatoa.fi]

Hiekkanen, Markus 2018. [Kirja-arvio:] Sacred Monuments and Practises in the Baltic Sea Region – New Visits to Old Churches. *Suomen kirkkohistoriallisen seuran vuosikirja* 2018: 245–248.

Hiekkanen, Markus 2018. Turun kaupunki syntyi vasta vuoden 1300 tienoilla. Yleisönosastokirjoitus *Helsingin Sanomissa* 4.5.2018.

Hukantaival, Sonja 2018. The Goat and the Cathedral: Archaeology of Folk Religion in Medieval Turku. Teoksessa Välimäki, Reima & Kouvola, Karolina (toim.) 2018. Changing Senses of Sacrality: Objects, Beliefs, and Performances from the Medieval to the Early Modern Era. *Mirator* 19:1: 67-83.

Hukantaival, Sonja 2018. The Materiality of Finnish Folk Magic: Objects in the Collections of the National Museum of Finland. Teoksessa Plate, S. Brent; Meyer, Birgit; Morgan, Davis & Paine, Crispin (toim.) 2018. Material Religion. *The Journal of Objects, Art and Belief* 14:2: 183-198.

Hukantaival, Sonja 2018. [Pääkirjoitus:] Menneisyydestä ei voi tietää mitään sellaista, mitä ei ole nykyisyydessä. *Muinaistutkija* 1/2018: 1.

Hukantaival, Sonja 2018. [Pääkirjoitus:] Megaliitit ja ihmisen puuhakkuus. *Muinaistutkija* 2/2018: 1.

Immonen, Visa 2018. Arkeologi, esineet ja menneisyys. *Tieteessä tapahtuu* 4/2018: 46–49. [<https://journal.fi/ta/article/view/71097/32779>]

Immonen, Visa 2018. [Book review:] Stephen Leach, A Russian Perspective on Theoretical Archaeology: The Life and Work of Leo S. Klejn. *Germania* 95: 357–360.

Immonen, Visa 2018. Hauta-astiat ja kysymys piispojen haudoista. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 169–172.

Immonen, Visa 2018. Hevosiin ja maatalouteen liittyvät rautaesineet. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 304–310.

Immonen, Visa 2018. Jurmon kappelin relikvaario: Puuesine paljastaa salansa. *Hiiskuttua* 2/2018. [<http://hiiskuttua.utu.fi/2018/11/jurmon-kappelin-relikvaario-puuesine-paljastaa-salansa/>]

Immonen, Visa 2018. Kaksi sinettileimasinta. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 273–275.

Immonen, Visa 2018. Kolme arvoituksellista tinaesinettä. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 287–288.

Immonen, Visa 2018. Koroinen arkeologisen tutkimuksen kohteena. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 22–33.

Immonen, Visa 2018. Korut ja muut pukeutumiseen liittyvät esineet. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 208–225.

Immonen, Visa 2018. Kuinka vaalia kulttuuriperinnön toiseutta? Queerkätkö-teos ja kaapin epistemologia. *Suomen Museo* 125: 142–163.

Immonen, Visa 2018. Kulttuuriperintö ja uskonnot Suomessa. Teoksessa Hjelm, Titus; Immonen, Visa; Kavonius, Marjaana; Pankka, Ida-Maria & Salminen, Joonas 2018. *Aava: Lukion uskonto 5: Aava näkymiä tieteseen, taiteeseen ja populaarikulttuuriin*: 144–177. Helsinki: Edukustannus.

Immonen, Visa 2018. Metalliasiat. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 253–257.

Immonen, Visa 2018. Metallikäsityön jäljet. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 278–281.

Immonen, Visa 2018. Nauvon hyllyn ja Koroistenniemen yhteys. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 283.

Immonen, Visa 2018. [Pääkirjoitus:] Kulttuuriperintö – keskeistä mutta kaukana? *Muuriankkuri* 1/2018: 3.

Immonen, Visa 2018. Tieto kaunistaa rumankin esineen. *Hiiskuttua* 1/2018. [<http://hiiskuttua.utu.fi/2018/04/tieto-kaunistaa-rumankin-esineen/>]

Immonen, Visa; Mäki, Maija & Taavitsainen, Jussi-Pekka 2018. Tutkimuksen ja kulttuuriperinnön jännitteitä – Teollisuusarkeologian historia Suomessa. *Tekniikan Waiheita* 3/2018: 22–38.

Immonen, Visa & Räsänen, Elina 2018. The vast complexities of the small – Miniaturisations in Nordic late-medieval material and visual culture. *Finskt Museum* 2018: 28–50.

K

Kauhanen, Riku 2018. Hyvä kokonaisesitys yhdeltä sisällissodan rintamalta. Kirja-arvostelu Sakari Viinikaisen teoksesta Rautatiesota 1918 - Taistelut Savon rintamalla. *Agricola – Suomen historiaverkko*. 31.7.2018.

Kauhanen, Riku 2018. Kuulia, luoteja ja lukkolaite merkkeinä metsästyksestä. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 314–318.

Kauhanen, Riku 2018. Lieto 1918. Syksystä 1917 tammikuun 1918 vallankumoukseen. *Varsinais-Suomen sotaveteraanien Joulu* 2018: 86–91.

Kauhanen, Riku 2018. Lieto 100 vuotta sitten. ”Lietolaiset vankileirillä”. *Turun Tienoo* 16.6.2018.

Kauhanen, Riku 2018. Lieto 100 vuotta sitten. *Turun Tienoo* 3.5.2018.

Kauhanen, Riku 2018. Lieto 100 vuotta sitten. *Turun Tienoo* 10.4.2018.

Kauhanen, Riku 2018. Lieto 100 vuotta sitten. ”Tampereen taistelut”. *Turun Tienoo* 27.3.2018.

Kauhanen, Riku 2018. Lieto 100 vuotta sitten. ”Liedon punakaarti pikaisella lomalla”. *Turun Tienoo* 15.3.2018.

Kauhanen, Riku 2018. Lieto 100 vuotta sitten. *Turun Tienoo* 27.2.2018.

Kauhanen, Riku 2018. Lieto 100 vuotta sitten. *Turun Tienoo* 8.2.2018.

Kauhanen, Riku 2018. Lieto 100 vuotta sitten. *Turun Tienoo* 25.1.2018.

Kauhanen, Riku 2018. Merimasku 1918. *Myötätuulta Merimaskussa* 30: 4–9.

Kauhanen, Riku; Heimo, Anne; Pihlman, Sirkku; Pakkanen Paula & Patjas, Maria 2018. Miten tuotteistaa kärsimys? Turun sotavankileirin muistaminen. *Suomen Museo* 2018: 24–40.

Kauhanen, Riku 2018. Raumalaisia punavankeja Turun Sirkkalan leirillä. *Länsi-Suomi* 12.8.2018.

Kauhanen, Riku 2018. Rautatiet sodassa. Alio-kirjoitus. *Turun Sanomat* 1.1.2018.

Kauhanen, Riku 2018. Turun Tienoolta Sirkkalan vankileirille. *Turun Tienoo* 16.8.2018.

Kauhanen, Riku 2018. Varhaista konfliktiarkeologiaa. Alio-kirjoitus. *Turun Sanomat* 2.5.2018.

Kauhanen, Riku 2018. *Väärin haudattu sotamies. Kummitustarinoita Suomen taistelukentiltä*. Jyväskylä: Atena.

Kazan, Georges 2018. Entre l’Histoire et la Science : Le Bois de la Croix après l’an mil. *Trésor de Liège Bulletin Trimestriel* 57 : 7–19.

Kazan, Georges 2018. Entre l’Histoire et la Science : Le Bois de la Croix avant l’an mil. *Trésor de Liège Bulletin Trimestriel* 55 : 3–9.

Kazan, Georges 2018. Exploring the Past through Relics: The Oxford Relics Research Cluster. Teoksessa Plate, S. Brent; Meyer, Birgit; Morgan, Davis & Paine, Crispin (toim.) 2018. Material Religion. *The Journal of Objects, Art and Belief* 14:3: 1–3.

Kinnunen, Joonas 2018. Arkeologinen aineisto auttaa mallintamaan keskiajan ulkomaankaupan kehitystä. Suomen Akatemian *Muinaiskalututkimuksen alkeita* -sarja Tietysti.fi-sivustolla. [<http://www.aka.fi/fi/tietysti/blogit/muinaiskalututkinnon-alkeita/arkeologinen-aineisto-auttaa-mallintamaan-keskiajan-ulkomaankaupan-kehitysta/>]

Kinnunen Jussi 2018. Turun Harju. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 42–44.

Kirkinen, Tuija; Arponen, Aki & Vanden Berghe, Ina 2018. Globalization and Tradition in Forest Sámi Commemoration Rituals: Textiles and Animal Skins in the 17th-century Burial Ground in Mukkala, Eastern Lapland, Finland. *Monographs of the Archaeological Society of Finland* 7. (Painossa)

Kirjavainen, Heini 2018. Tietolaatikko 9: Ruudullinen villakankaanpala. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 165–166.

Kirjavainen, Heini 2018. Tietolaatikko 14: Rahakääre sekä Tekstiilikäsityön jäljet -osuus. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 289–292.

L

Lang, Valter 2018. Läänemeresoome tulemised. *Muinaisaja teadus* 28.

Lempiäinen-Avci, Mia; Lundström, Maria; Huttunen, Sanna; Leino, Matti W. & Hagenblad, Jenny 2018. Archaeological and Historical materials as a means to explore Finnish crop history. *Environmental Archaeology – The Journal of Human Palaeoecology*. [<https://doi.org/10.1080/14614103.2018.1482598>]

Lempiäinen-Avci, Mia 2018. Koroisten vainajien viimeinen leposija mäntyarkussa. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 155–156.

Luoto, Jukka 2018. Paimion Oinilan valjashela eli phalera, *Arkeologia nyt!* 1/2018: 26–28.

M

Mittnik, Alissa; Wang, Chuan-Chao; Pfrengle, Saskia; Daubaras, Mantas; Zaria, Gunita; Hallgren, Fredrik; Allmäe, Raili; Khartanovich, Valery; Moiseyev, Vyacheslav; Törsv, Mari; Furtwängler, Anja; Valtueña, Aida Andrades; Feldman, Michal; Economou, Christos; Oinonen, Markku; Vasks, Andrejs; Balanovska, Elena; Reich, David; Jankauskas, Rimantas; Haak, Wolfgang; Schiffels, Stephan & Krause, Johannes 2018. The genetic prehistory of the Baltic Sea region. *Nature Communications* 9, Article number 442. [<https://doi.org/10.1038/s41467-018-02825-9>]

Moilanen, Ulla 2018. Facing the Earth for Eternity? Prone Burials in Early Medieval and Medieval Finland (c. AD 900–1300). Teoksessa Damman, Leah & Leggett, Samantha (toim.) 2018. The Others - Deviants, Outcasts and Outsiders in Archaeology. *Archaeological Review from Cambridge* 33:2: 19–36.

Moilanen, Ulla 2018. Hevosten uudelleen hautaaminen Pispalassa vuonna 1896. *Museokello* 2018: 27–29.

Moilanen, Ulla; Aalto, Ilari & Toropainen Veli-Pekka 2018. In terra prophana – Kuolemaantuomittujen ja syntisten hautaaminen ja rangaistuspaikkojen arkeologinen potentiaali. *SKAS* 2/2018 : 2–19.

Moilanen, Ulla 2018. Koroisten hautojen kronologiaa ja demografiaa. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 146–149.

Moilanen, Ulla & Närväinen, Ninni 2018. Osallistavaa arkeologiaa Kangasniemellä. *Arkeologia nyt!* 1/2018: 22–25.

Moilanen, Ulla 2018. Rahoituskuvioita ja yhteistyötä Valkeakoskella: Erään arkeologisen tutkimuksen toteutus. *Museokello* 2018: 24–26.

Moilanen Ulla; Etu-Sihvola, Heli & Puolakka Hanna 2018. Rautakautisten hautausten suuntaa ei voida liittää pääsiäiseen. *Muinaistutkija* 2/2018: 56–59.

Moilanen, Ulla 2018. Valkeakosken Toppolanmäen hauta 3: Ikivihreälle pehmusteelle asetettu mies. *Arkeologia nyt!* 1/2018: 19-21.

Moilanen, Ulla 2018. Valkeakosken Toppolanmäen ruumiskalmisto – Vaihtelevia hautaustapoja ja uusia tutkimuksia. *Hiisi* 1/2018: 23–27.

Moilanen, Ulla 2018. Virtain Keiturinvuoren tykkitie. *Arkeologia nyt!* 1/2018: 29.

Moilanen, Ulla 2018. Yleisöarkeologiaa Pirkkalassa - Kokemuksia Tursiannotkon yleisö- ja koululaiskaivaukselta 2017. *Pirkanmaan maakuntamuseon julkaisuja*.

N

Nuorteva, Jussi; Ranta, Helena & Taavitsainen, Jussi-Pekka 2018. Joukkohauta määriteltävä kiinteäksi muinaisjäännökseksi. *Helsingin Sanomat* 12.12.2018, s. B14.

O

Oravisjärvi, Jani 2018. Faanejelmit esinetutkijan silmin. *Numismaattinen aikauslehti* 1/2018: 19–23.

Oravisjärvi, Jani 2018. Kotimaiset myöhäisrautakautiset rahajäljitelmät Numismaatikon keräilyopas. *Suomen numismaatikkoliitto ry:n julkaisuja* 54: 309: 5B/2018.

P

Piha, Minerva 2018. Combining Proto-Scandinavian loanword strata in South Saami with the Early Iron Age archaeological material of Jämtland and Dalarna, Sweden. *Finnisch-Ugrische Forschungen* 64: 118–233.

Pääkkönen, Mirva; Bläuer, Auli; Olsen, Bjørnar; Evershed Richard P. & Asplund, Henrik 2018. Contrasting patterns of prehistoric human diet and subsistence in northernmost Europe. *Scientific Reports* 8: Article number 1148.

R

Ratilainen, Tanja 2018. Kirkkomaa ja hautaukset. Teoksessa Harjula,

Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 145–146.

Ratilainen, Tanja 2018. Kirkonpaikan valinta. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 44–45.

Ratilainen, Tanja & Immonen, Visa 2018. Mitä tapahtui tuomiokirkon siirtämisen jälkeen? Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 301–304.

Ratilainen, Tanja 2018. Rakennukset ja rakenteet. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 85–126.

Ratilainen, Tanja 2018. Rinteen tallettamasta aineistosta ja terminologiasta. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 33–34.

Ratilainen, Tanja 2018. Tietolaatikko 5: Turun piispojen residenssit. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 70.

Ratilainen, Tanja 2018. Tietolaatikko 6: Nurkkasalvos-, sauva- vai varhopatsasrakenne? Puukirkojen rakennustekniikasta. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 91–92.

Ruohonen, Juha 2018. 1200-luvun götanmaalainen penninki Ravattulan Ristimäeltä. *Numismaattinen aikakauslehti* 4/2018: 88–91.

Ruohonen, Juha & Uurasmaa, Jere 2018. Arkulla vainaan. Ristimäen ruumishauta 19/2016 ja sen arkkurekonstruktio. *Arkeologia nyt!* 1/2018: 14–18.

Ruohonen, Juha 2018. 'Hijtte Sari' – historiallisen ajan kyläkalmisto läntisellä Karjalankannaksella. *SKAS* 1/2018: 2–18.

Ruohonen, Juha 2018. Menetetty maan muisti – Uskelan emäkirkon ympäristön kadonneet muinaismuistot. *Hakastarolainen* 48: 12–19.

Ruohonen, Juha 2018. *Oli kirkko Aimalassa. Arkeologiset tutkimukset Lempäälässä*. Lempäälä: Lempäälä-Seura ry.

Ruohonen, Juha 2018. Taruista todeksi. Aimalan keskiaikaisen kirkon jäljillä Lempäälässä. *Hiisi* 1/2018: 12–20.

Ruohonen, Juha 2018. Viimeisistä polttohautauksista ensimmäisiin kirkkoihin: Aura- ja Vähäjokilaaksojen kristillistyminen hautaustapojen ja kalmistojen perusteella. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 51–65

S

Sarkkinen, Mika 2018. Koroisten kivinen helamuotti. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 281–286.

Schofield, John 2018. Heritage After Dark: Lawless 'DIY' Approaches to Contemporary Intangible Heritage. Teoksessa Waelde, Charlotte; Cummings, Catherine; Pavis, Mathilde & Enright, Helena (toim.) 2018.

Research Handbook on Contemporary Intangible Cultural Heritage: Law and Heritage: 216–233. Cheltenham, and Northampton: Edward Elgar.

Schofield, John 2018. ‘Heritage on Exile’: Reflecting on the roles and responsibilities of heritage organisations towards those affected by forced migration. Teoksessa Hamilakis, Yannis (toim.) 2018. *The New Nomadic Age: Archaeologies of Forced and Undocumented Migration*: 184–191. Sheffield: Equinox Publishing.

Schofield, John 2018. On the Beach: What archaeology can do for the planet. *British Archaeology* 163: 36–41.

Schofield, John 2018. ‘Reisen-iseki ni miru Ato-sakuhin to Hekiga no Juyosei’ [The Significance of Artworks and Murals in Understanding Former Cold War Sites: Perspectives from East and West]. *Kokogaku kenkyu* [Quarterly of Archaeological Studies] 64.4:256: 25–30. (In Japanese)

Seppänen, Liisa; Verdiani, Giorgio & Cornell, Per (toim.) 2018. *Architecture, Archaeology and Contemporary City Planning: Reformation, regeneration and revitalisation. Proceedings*. USA: Lulu Press, Inc. [<http://www.lulu.com/shop/giorgio-verdiani-and-per-cornell-and-liisa-seppänen/architecture-archaeology-and-contemporary-city-planning-reformation-regeneration-and-revitalisation/ebook/product-23665060.html>]

Seppänen, Liisa 2018. Continuity or Change? Medieval Frames and Foundations for the Early Modern Town of Turku. Teoksessa Cornell, Per; Ersgård, Lars & Nilsen, Andrine (toim.) 2018. *Urban Variation – Utopia, Planning and Practice*: 715–749. USA: Lulu Press, Inc.

Seppänen, Liisa 2018. Dirt, dung and sanitation in the medieval Turku – (Mis)Conceptions of medieval sanitation. *META – Historisk-arknologisk Tidskrift* 2018: 59–78.

Seppänen, Liisa 2018. Historian läsnäolo, menneisyyden muistot ja kaupungin identiteetti. Vaikuttava kulttuuriympäristö. Teoksessa Häkälä, Piritta; Niskanen, Riitta ja Vadèn, Anna-Riikka. *Lahden kaupunginmuseon tutkimuksia* 34: 34–49.

Seppänen, Liisa 2018. Narrating the Middle Ages: Interdisciplinary workshop about archaeology, architecture and city planning. *TUCEMEMS Annual Report 2017*: 12–13.

Seppänen, Liisa 2018. Menneisyyden muistot ja paikan identiteetti. *Hiiskuttua* (Turun yliopiston humanistisen tiedekunnan verkkolehti) kevätnumero 2018. [<http://hiiskuttua.utu.fi/2018/04/menneisyyden-muistot-ja-paikan-identiteetti/>]

Seppänen, Liisa 2018. Opposites attract – or don't? Aspects related to reformation, regeneration and revitalisation of two squares in Turku. Teoksessa Seppänen, Liisa; Verdiani, Giorgio & Cornell, Per (toim.) 2018. *Architecture, Archaeology and Contemporary City Planning: Reformation, regeneration and revitalisation. Proceedings*: 159–172. USA: Lulu Press, Inc.

Seppänen, Liisa 2018. Urban Archaeology and Heritage as a Part of Contemporary City Planning and Identity Building. Teoksessa Kouki, Paula & Kirkinen, Tuija 2018. *Landscapes of the Past and Future: Current Finnish Research in Landscape Archaeology. Monographs of the Archaeological Society of Finland* 6: 29–44.

Stanton, Aleen Leigh & Schofield, John 2018. In the Round: The Circular Heritage of Country Music. *International Journal of Heritage Studies*. [<https://doi.org/10.1080/13527258.2018.1552614>]

T

Taavitsainen, Jussi-Pekka 2018. Burial Archaeology and the Soviet Era. Teoksessa Smith, Claire (toim.) 2018. *Encyclopedia of Global*

Archaeology: 1048–1052. New York: Springer. [https://doi.org/10.1007/978-3-319-51726-1_1092-2]

Taavitsainen, Jussi-Pekka 2018. Koroisten lyijysinetit. Teoksessa Harjula, Janne; Hukantaival, Sonja; Immonen, Visa; Salonen, Kirsi & Ratilainen, Tanja (toim.) 2018. Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus. *Turun Historiallinen Arkisto* 71: 275–278.

Taavitsainen, Jussi-Pekka; Arponen, Aki; Tamm, Jaan; Putkonen, Mikko; Hornytzkyj, Seppo; Lahtinen-Kaislaniemi, Maria & Possnert, Göran 2018. Relics from the Pirita Bridgettine Convent near Tallinn. Teoksessa Russow, Erki & Lang, Valter (toim.) 2018. Saints, bishops, towns and castles. Time travels into Middle and Early Modern Ages. Studies in Honours of Jaan Tamm. *Muinaisaja teadus* 27: 217–243.

Taavitsainen, Jussi-Pekka 2018. Vanhoista ja nuorista plombeista sekä uusista ja vanhoista lyijysinettilyödyistä. *Muinaistutkija* 3/2018: 37–47.

Talvio, Tuukka 2018. Antiikin rahat Helsingin yliopiston kokoelmassa. Teoksessa Kuivalainen, Ilkka; Pietilä-Castrén, Leena & Selkokari, Hanne (toim.). *Utile dulci*. Antiikin kulttuurin opetuksesta ja harrastuksesta. *Taidehistoriallisia tutkimuksia* 50: 155–176.

Talvio, Tuukka 2018. Kansainvälinen numismaattinen neuvosto ja sen julkaisut. *Numismaattinen Aikakauslehti* 2/2018: 67.

Talvio, Tuukka 2018. Kunnianosoitus Lauri Tudeerille. *Numismaattinen Aikakauslehti* 2/2018: 66–67.

Talvio, Tuukka 2018. Valta ja oikeus kuninkaiden, keisarien ja presidenttien mitaleissa. Teoksessa Harju, Virpi (toim.) 2018. *Valtaa ja oikeutta. Kuvallisten symbolien voima. – Makt och rätt. Visuella symbolers kraft*: 64–73. Helsinki: Kansallisgalleria.

Takala, Hannu; Häkälä, Piritta; Vaden, Anna-Riikka & Sorvali, Eetu 2018. Kiveltä kivelle – Sisällissodan taistelupaikat arkeologisisena tutkimuskohteena Lahdessa. *Muinaistutkija* 3/2018: 21–36.

Takala, Hannu; Shakhnovich, Mark; Tarasov, Aleksei & Malinen, Anssi 2018. Mesolithic Site locations in River valleys in Karelia West of Lake Ladoga, Russia. Teoksessa Borić, Dušan (toim.) 2018. *Proceedings of the Ninth International Conference on the Mesolithic in Europe, Belgrad, Serbia, 14. –18.9.2015.* (Painossa)

Thomas, Suzie; Bonnie, Rick; Dixon, Helen & Immonen, Visa 2018. Researching Cultural Objects and Manuscripts in a Small Country: The Finnish Experience of Raising Awareness of Art Crime. *Arts* 7:2. [<http://www.mdpi.com/2076-0752/7/2/19>]

Tiilikkala, Jasse; Kuuramaa, Katja ja Häkkinen, Kiti 2018. Mullankaivajat Saimaalla - arkeologiaa koululaisille. *Hiisi* 2/2018: 34–39.

U

Ugwuanyi, John Kelechi & Schofield, John 2018. Permanence, Temporality and the Rhythms of Life: Exploring Significance of the Village Arena in Igbo Culture. *World Archaeology* 50:1: 7–22. [<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00438243.2018.1473164?needAccess=true>]

Uusitalo, Joonas; Arppe, Laura; Hackman, Thomas.; Helama, Samuli; Kovaltsov, Gennady; Mielikäinen, Kari; Mäkinen Harri; Nöjd, Pekka; Palonen, Vesa; Usoskin Ilya & Oinonen, Markku 2018. Solar superstorm of AD 774 recorded subannually by Arctic tree rings. *Nature Communications* 9, Article number 3495. [<https://www.nature.com/articles/s41467-018-05883-1>]

Ulkomaanmatkat

Belgia, Bryssel

Relics, Art, Labs -konferenssiin osallistuminen paneelin jäsenenä, *Opening the St Peter Reliquary, Trésor d'Oignies, Namur* -posterilla ja *Relics of the Cross in History, Art and Science* -esitelmällä, Royal Library of Belgium, 21.–23.11, Georges Kazan

Belgia, Liège

Cathedral Treasury Museum, osallistuminen avajaisseremoniaan, konferenssiin ja tapaamisiin, 19.4, Georges Kazan

Englanti, Cambridge

Tohtorikoulutettavien tapaaminen ja esitelmien pito Cambridgen yliopistolla, 26.–27.4, Aki Arponen, Joonas Kinnunen ja Jussi Kinnunen

Englanti, Lontoo

Negotiating Networks -konferenssi Lontoon yliopistolla (Institute of Historical Research), 25.6, Joonas Kinnunen

Keynote lecture: *Museums and the future of Oceanic Collections*, Oceania -symposiumi, Royal Academy of Arts, 27.9, David Gaimster

Englanti, Oxford

European Research Councilille suunnatun apurahahakemuksen kirjoittaminen yhdessä arkeologian ja paleogenetiikan professoreiden kanssa Oxfordin yliopistolla, 7.–14.10 ja kahdeksan muuta matkaa *Oxford Relics Clusterin* seminaareihin ja tutkimushankkeisiin liittyen, Georges Kazan

Englanti, Salisbury

Why sharp tools, vipers and cats? – The agency of objects and materials in the Finnish pre-mechanistic worldview -esitelmä kansainvälisessä Hidden Charms 2 -konferenssissa, 21.4, Sonja Hukantaival

Espanja, Barcelona

Who sets the agenda? Medieval buildings in research, heritage management and as presentations of the past at present -esitelmä sekä *Discrepancy between the ideal and the reality: Finnish perspective to archaeology in transition* -esitelmä (yhdessä Georg Haggrénin kanssa) European Association of Archaeologists -konferenssissa, 3.–9.9, Liisa Seppänen ja samassa tilaisuudessa *Starting from Scratch - Community Archaeology project in Rural Finland* -esitelmä, Ulla Moilanen ja Ninni Närväinen

Etelä-Afrikka, Mapungubwe

Esitelmän pito ja opponointi pohjoismaisen arkeologian tutkijakoulun Dialogues with the pastin järjestämällä kurssilla Mapungubwen kansallispuistossa, 10.–18.11, Mia Lempiäinen-Avci

Italia, Bari

Tapaaminen Basilica San Nicola -kirkossa tutkimusmahdollisuuksiin liittyen, 23.4, Georges Kazan

Italia, Rooma

Petrification processes in (Pre-)History -työpajan järjestäminen, Villa Lante, 26.–27.1, Liisa Seppänen

Tapaaminen Basilica St Apostoli -kirkossa tutkimusmahdollisuuksiin liittyen, 24.4, Georges Kazan

Rooman antiikin ja keskiajan johdantokurssi, Suomen Rooman-instituutti, Villa Lante, 10.9.–7.10, Jussi Kinnunen

Italia, Siena

Vaihto-opiskelu Sienan yliopistossa, arkeologian oppiaineessa, 1.9.2018–28.2.2019, Magda Hukari

Itävalta, Graz

Horizon 2020 Joint Initiative Concept: Heritage Database Project -esitelmä, Coimbra-ryhmän avoimessa kansainvälisessä seminaarissa:

Working Group Heritage Meeting, Grazin yliopisto, 21.–23.10, Georges Kazan

Kiina, Hangzhou

Just a Matter of Semantics? A Corpus Linguistic Study on the Emergence of ‘Cultural Heritage’ in Finnish -esitelmä sekä yhdessä Johanna Enqvistin kanssa *How emergent forms of heritage reconfigure the discursive/material divide* -session järjestäminen Association of Critical Heritage Studies, 4th Biennial Conference, Zhejiangin yliopisto, 1.–6.9, Visa Immonen

Latvia, Riika

Underground chapel in the city of Turku, its function, architecture and art -esitelmä, Old Cemeteries and Memorials in Urban Environment in Riga, Latvia and Europe: Experience and Practice -konferenssi, 26.–28.3, Liisa Seppänen

Liettua, Vilna

Numismatics in Finland: the present situation -esitelmä Baltian maiden numismaattisen liiton (ABN) kokouksessa Liettuan kansallismuseossa, 15.9, Tuukka Talvio

Norja

Itä-Norjan kalliopiirrosten dokumentointi, 21.–26.6, Ville Mantere

Norja, Oslo

Meeting of SAMISK III referee panel, the Research Council of Norway, 26.–28.9, Jussi-Pekka Taavitsainen

Norja, Stavanger

Plant remains from the 1771 ship wreck Vrouw Maria in Finnish archipelago -esitelmä Tutkijafoorumissa 7.2. ja *Plant remains in graves* -esitelmä BEAM-ohjelman yhteydessä 4.4. Stavangerin yliopistolla, Mia Lempiäinen-Avci

Ranska, Toulouse

Relics of St James the Great, tunnistukseen liittyvä tieteellinen konsultointi St Sernin kirkossa, 1.3, Georges Kazan

Relics of St James study – Presentation of findings -esitelmän pito Toulousen kirkolliselle tuomioistuimelle ja tapaaminen Toulousen yliopiston Le Centre national de la recherche scientifiqueen tutkijoiden kanssa, 19.12, Georges Kazan

Ruotsi

Nämforsenin kalliopiirrosten dokumentointi, 8.–11.8, Ville Mantere

Ruotsi, Göteborg

Finska imitationer av bysantinska mynt -esitelmä, Göteborgin numismaattinen yhdistys, 7.10, Tuukka Talvio

Ruotsi, Tukholma

Vaihto-opiskelu Tukholman yliopistossa (Institutionen för arkeologi och antikens kultur) osteoarkeologian linjalla, 15.1.–1.6. ja varsinaisena maisterivaiheen opiskelijana 3.9.2018-18.1.2019, Anniina Laine

New Equal-Armed Brooch Find from Finland -esitelmä yhdessä Vadim Adelin kanssa, 69th Sachsensymposion, 18.9, Ulla Moilanen ja Sami Raninen

Statens historiska museum, tutkimusmatka, 8.–13.11.2018, Jussi-Pekka Taavitsainen

Statens historiska museum ja Medeltidsmuseet, tutkijatapaaminen, 12.11, Georges Kazan

Ruotsi, Uppsala

Controlling Corpses and Seeing Ghosts - "Atypical" Burial Practices in Late Iron Age Finland -esitelmä Elements of Death – Aether -seminaarissa, 28.11, Ulla Moilanen

Saksa, Berliini

Keynote lecture: *More interdisciplinary, more collaborative, more connected. A five-year research horizon for the encyclopaedic metro museum*, Global Summit of Research Museums, Museum für Naturkunde, 4–7.11, David Gaimster

Saksa, Göttingen

Keynote lecture: *Objects and the formation of disciplinary knowledge in universities and beyond (18th-19th centuries)*, Göttingenin Georg-August-yliopisto (Volkswagen Foundation), 28–29.6, David Gaimster

Saksa, Lyypekki

The Impact of the Hanse and Other Cultural Contacts on the Archaeological Record in the North -kutsuluento, The Forbidden North: Contact and Exchange ultra Bergas -työpaja (Creating the New North - tutkimusryhmä, Arctic University of Norway ja Europäisches Hansemuseum), 2.–5.12, Visa Immonen

Tanska, Aarhus

The Urban-Rural Dynamics in the Medieval North: Re-evaluating the Patterns of Communication and Consumption, The Olaf Olsen Memorial Lecture, Aarhusin yliopisto (Department of Archaeology and Heritage Studies), 25.10, Visa Immonen

Tapaaminen Aarhusin yliopiston arkeologian laitoksen kanssa, 13.11, Georges Kazan

Tanska, Kööpenhamina

Tapaaminen DNA-tutkimukseen liittyen Kööpenhaminan yliopiston genetiikan tutkimuskeskuksessa, 14.11, Georges Kazan

Ukraina, Kiova

Tutkimushankkeen suunnittelukokous, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, The education and research

ARKEOLOGIA

institute of veterinary medicine, quality and safety of animal products,
13.–16.5, Jussi-Pekka Taavitsainen

Viro, Tallinna

Neuvottelu tutkimusyhteistyöstä ja osallistuminen Jaan Tammin
juhlakirjan luovutustilaisuuteen, Ajaloo instituut ja Muinsuskaitseamet,
24. –25.1.2. ja 13.12, Jussi-Pekka Taavitsainen

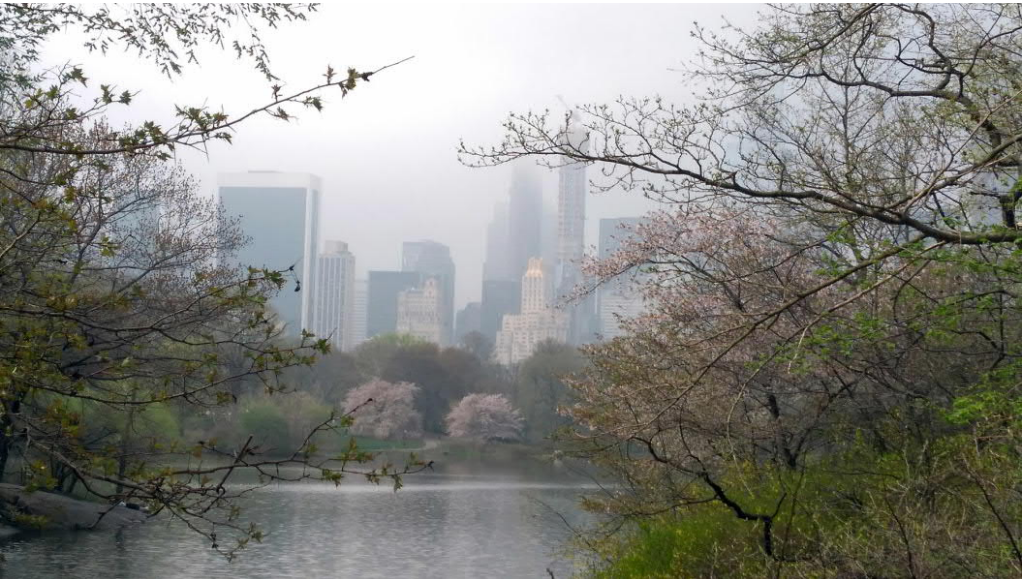
Venäjä

19 matkaa vuoden aikana tutkimushankkeeseen liittyen, Hannu Takala

Yhdysvallat, New York

Vierailevana tutkijana Bard Graduate Centerissä ja esitelmän *Folding
and wrapping the sacred: Living with late medieval relics and
reliquaries in Europe* (Brown Bag Lunch talk) pitäminen, 1.4.–31.5,
Visa Immonen

Työmatka Bard Graduate Centeriin taittui läpi keväisen Central Parkin New Yorkissa.
Kuva: Visa Immonen

Vuosikalenteri

TAMMIKUU

16.1. Tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää Rauman Kansalaisopistolla luennon *Vuoden 1918 taustaa – Sisällissotaa ja maailmansotaa*.

17.1. Oppiaineen uusi professori Visa Immonen esittäytyy Vareen järjestämässä kahvitilaisuudessa Geotalolla.

20.1. Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen puhuu Järvi-Saimaan kansalaisopiston järjestämässä tapahtumassa Juvan kirjastolla otsikolla *Partalan arkeologisten kaivausten löytöjä ja tutkimustuloksia*.

1.2. Tohtorikoulutettava Riku Kauhasen pitämä Modernien sotien materiaallinen kulttuuriperintö -erikoiskurssin verkko-opetus alkaa.

HELMIKUU

2.2. Tohtorikoulutettava Ulla Moilanen esitelmöi Museoviraston arkeologisten kenttätöiden esittelypäivillä otsikolla *Löydettyjä - peitettyjä - uudelleen avattuja: Hautatutkimuksia Valkeakoskella 2017* ja yliopisto-opettaja Juha Ruohonen otsikolla *Oli kirkko Aimalassa? Koekaivaukset keskiaikaisen kirkkomaan paikantamiseksi Lempäälässä*.

5.2. Tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää Vakka-Suomen Kansalaisopistolla Uudessakaupungissa luennon *Pakolaisia, vakoojia, ruokaa ja luksusta – salakuljetusta Kannaksen rajalla*.

6.2. Dosentti Liisa Seppänen puhuu kutsusta ”Turun kaupungin Historia-museo -hankkeen suhde Turun historialliseen keskustaan” -seminaarissa aiheesta *Historian vetovoima ja vanhan Turun renessanssi*.

9.2. Yliopisto-opettaja Juha Ruuhonen esitelmöi Lions Club Kaarinalle otsikolla *Ravattulan Ristimäki – Suomen varhaisin kirkollinen kohde Kaarinan Ravattulassa.*

14.2. Professori Päivi Onkamo esitelmöi Geotalolla eurooppalaisen muinais-DNA:n tutkimuksen uusimmista tuloksista.

Emeritusprofessori Jussi-Pekka Taavitsainen pitää puheenjohtajan alkupuheenvuoron otsikolla *Rautakauden ja keskiajan murros* Kansallisarkistossa Alfred Kordelinin säätiön järjestämässä ”Ravattulan Ristimäen kaivaukset, tutkimusaineisto ja -menetelmät” -tapahtumassa ja yliopisto-opettaja Juha Ruuhonen kertoo tutkimushankkeesta otsikolla *Harmaita hiuksia? Ravattulan Ristimäen löydöt ja vainajien jäännökset rautakauden ja keskiajan murroskauden heijastajina.*

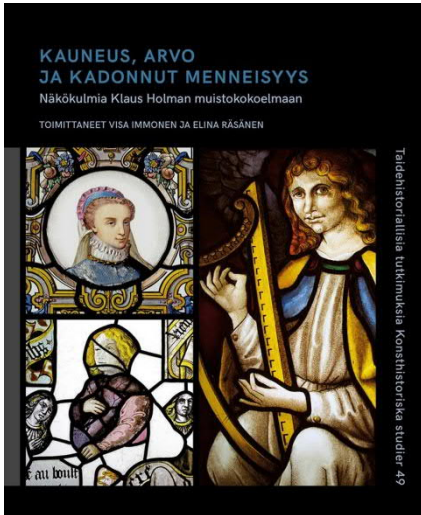
17.2. Ulla Lähdesmäen väitöstilaisuus pidetään Geotalolla.

27.2. Tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää Salon kansalaisopistolla luennon *Vuosi 1918 Suomessa.*

Ulla Lähdesmäen väitöstä kuuntelemaan saapuu arkeologeja ympäri Suomea.
Kuva: Juha Ruuhonen

28.2. Lahden Historiallisella museolla pidetään kirjanjulkistustilaisuus.

Kauneus, arvo ja kadonnut menneisyys – Näkökulmia Klaus Holman muistokokoelmaan -teoksen ovat toimittaneet professorit Visa Immonen ja Elina Räsänen.

Yliopisto-opettaja Juha Ruuhonen puhuu Hausjärven kansalaisopistolla aiheesta *Hausjärven muinainen asutus kivilaudelta kyläasutuksen syntyyn*.

MAALISKUU

2.3. Esinetutkimusverkosto Artefacta järjestää kansainvälisen Object Biographies -konferenssin Helsingissä. Professori Visa Immonen ja lehtori Janne Harjula toimivat Material for Interdisciplinary Study – Wood Use in Medieval North-Eastern Europe -paneelissa ja dosentti Liisa Seppänen pitää yhdessä Päivi Revon kanssa esitelmän *Biography of men's clothes in Lahti since the late 19th century. Some aspects to the research, conservation and maintenance of archaeological finds of modern times* ja tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää esitelmän *Tools used in making Finnish trench art*.

10.3. Yliopisto-opettaja Juha Ruuhonen puhuu Menneisyys meissä ja maisemassa -seminaarissa Savonlinnassa otsikolla *Rautakautta Laotkalta ja luksusta Keski-Euroopasta: löytöjä Juvan Partalan kuninkaan-kartanon mailta*.

12.3. Emeritusprofessori Jussi-Pekka Taavitsainen toimii puheenjohtajana Europa Nostra Finlandin järjestämässä Heritage is Ours –seminaarissa Helsingin Ritarihuoneella.

15.3. Professori Visa Immonen kutsutaan tieteellisen Society of Antiquaries of London -seuran jäseneksi. Jäseneksi voi päästä vain toisen jäsenen ehdotuksesta ja valintaproseduurit ovat erittäin tiukat.

Emeritusprofessori Jussi-Pekka Taavitsainen puhuu aiheesta *Turun tuomiokirkon pyhänjäännökset* Academicum Catholicumin tapahtumassa Helsingissä.

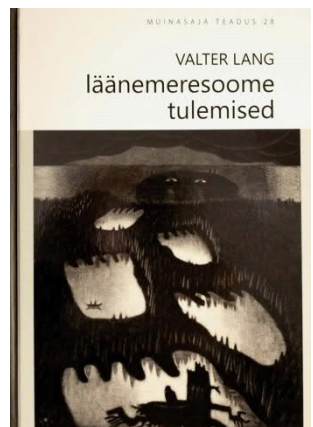
16.3. Kollegiumtutkija Georges Kazan pitää TUCEMEMSn kuukausiesitelmän Sirkkalan kasarmilla aiheesta *Wood of the True Cross: An Initial Study*.

19.3. Tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää Vakka-Suomen Kansalaisopistolla Uudessakaupungissa luennon *Vuosi 1918 – Sisällissotaa ja maailmansotaa*.

21.3. Professori Visa Immonen esitelmöi Suomen Kielen Seuran tilaisuudessa otsikolla *Suomalaisen kulttuuriperinnön merkitys- ja käsitehistoriaa* Turun yliopistolla.

Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen puhuu Piikkiö-seuralle Kaarinassa otsikolla *Piikkiön vanhinta kirkkoa etsimässä. Arkeologiset tutkimukset Rungon Ristkankareella 2017*.

22.3. Tarton yliopiston arkeologian professori Valter Lang esitelmöi Geotalolla uutuuskirjansa *Läänemeresoome tulemised* aiheista. Tutkimus yhdistää arkeologian havaintoja mm. kielitieteeseen ja muinaisgenetiikan saavutuksiin. Kirja antaa uudenlaisen ja tuoreen käsityksen itämerensuomalaisten väestöjen historiasta pronssi- ja rautakaudella. Teos on kirjoitettu osittain Langin professorikaudella arkeologian oppiaineessa Turussa.

Tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää Vakka-Suomen Kansalaisopistolla Laitilassa luennon *Jatkosodan kaukopartiot*.

26.3. Tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää Turun suomenkielisellä työväenopistolla luennon *Turun hautausmaiden ja hautausten historiaa*.

27.3. Suomen muinaistutkimuksen tuki ry järjestää yhdessä oppiaineen kanssa Geotalolla yleisöseminaarin, jossa julkistetaan vuoden 2017 arkeologinen teko, jaetaan kannustusstipendit opiskelijoiden kenttätö-hankkeisiin ja kuullaan esitelmät Riku Kauhanen: *Pikainen vilkaisu kuuliin ja luoteihin* ja Juha Ruohonen: *Partalan kuninkaankartanon kät-Vuköistä*.

Tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää Turun suomenkielisellä työväenopistolla luennon *Vuosi 1918 Suomessa*.

Dosentti Markus Hiekkänen pitää esitelmän *Satakunnan kirkkorakentaminen 1000-luvulta 1600-luvulle* Harjavallan seurakuntatalolla Satakunnan kansallinen senioripiiri ry:n järjestämässä tapahtumassa.

28.3. Uudet professorit pitävät perinteisen julkisen luennon Turun yliopistolla. Professori Visa Immonen puhuu otsikolla *Arkeologi, esineet ja menneisyys*.

HUHTIKUU

3.4. Dosentti Markus Hiekkänen pitää Helsingin Avoimessa yliopistossa luennon *Turun hiippakunnan kirkot katolisessa Euroopassa. Oliko periferian jumalanpalvelustiloilla erikoispiirteitä?* Suomen keskiajan taidehistoria: Näkökulmia keskiajan kirkkotilaan -kurssiin liittyen.

9.4. Tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää Vakka-Suomen Kansalaisopistolla Uudessakaupungissa luennon *Äänislinna 1941–1944*.

10.4. Dosentti Markus Hiekkänen pitää Helsingin Avoimessa yliopistossa luennon *Pääalttarit, sivualttarit ja säätiöalttarit. Arkeologisen tiedon ja teologian historian tiedon keskusteluyritys* Suomen keskiajan taidehistoria: Näkökulmia keskiajan kirkkotilaan -kurssiin liittyen.

14.4. Tohtorikoulutettava Mia Lempiäinen-Avci puhuu Pirkanmaan alta -seminaarissa Tampeereella aiheesta *Elämää Tursiannotkossa*, yliopisto-opettaja Juha Ruohonen aiheesta *Totta ja tarua: Aimalan keskiaikainen kirkonpaikka Lempäälässä* ja tohtorikoulutettava Ulla Moilanen aiheista *Rautakautisen haudan tutkimus Valkeakosken Toppolanmäessä; Haukilan kalmiston miekkalöytö ja Tursiannotkon yleisö- ja koululaiskaivaus yhteisöarkeologisesta näkökulmasta*.

23.4. Arkeologian yhdistys Vare ry järjestää yhdessä historia-aineiden, arkeologian, Kritiikki ry:n ja Syklin kanssa *Historioitsija ja arkeologi töissä* -työelämäpäivän Turun yliopistolla.

26.4. Oppiaine järjestää yhdessä Museokeskuksen, Museoviraston ja Vareen kanssa Vanhalla Raatihuoneella *Arkeologisia kenttätöitä Varsinais-Suomessa* -seminarin. Tilaisuudessa kuultavien esitelmien aiheina ovat Jouko Pukkila: *Riihivainion muinaispellon tutkimukset 2012 ja 2017*, Juha Ruohonen: *Vuoden 2017 opetuskauvaukset Piikkiön Rungon Ristkankareella*, Hanna-Maria Pellinen: *Tutkimuksia Halikon Välimäen rautakautisella asuinpaikalla*, Maija Helamaa ja Kari Uotila: *Maarian Kärsämäen asuinpaikan kaivaukset 2017*, Hans-Peter Schulz: *Kalannin inventointi*, Kukka Hammarström: *Kuninkaantien perinnemaisemat – Luonnon- ja kulttuuriperinnön hoitoa Kaarinassa*, Markus Kivistö: *Turun Reuterska Husetin ja Gillesgårdenin tutkimukset*, Kari Uotila ja Jani Vidgren: *Katedraalikoulun liikuntasalin kaivaukset 2017–2018*.

27.4. Oppiaineen Kevätjuhlassa nautiskellaan lähestyvistä vapusta munkeilla, tippaleivillä ja simalla. Kahvihuoneen seinät raikuvat SingStar-karaokekilpailun aikana ja sukupuolesta riippumatta kaikkien kynnet lakataan kevään sävyillä.

Kevätjuhla aloitetaan perinteisten munkkien paistamisella.

Kuva: Janne Harjula

TOUKOKUU

4.5. Opiskelijoiden Geotalolla järjestämässä Menneisyyden jäljillä -seminaarissa esitellään lukuvuosien 2017–2018 proseminaaritöitä. Esitelmien aiheina ovat Samuel Reinikainen: *The Clay Tramp Stamp of Çatalhöyük – A Semiotic Analysis of Clay Stamps as Mobile Symbolism in Neolithic Çatalhöyük, Turkey*, Akseli Tolvi: *Mitä silmät ei nää... Avoimet multispektriset satelliittikaukokartoitusaineistot Lounais-Suomen arkeologisessa tutkimuksessa*, Jere Leppänen: ”Kivet kipperällä asemalla”. *Suomen kivipöytien rakenne ja arkeologinen konteksti*, Veronika Paschenko: *Ravattulan Ristimäen kalmiston pronssispiraalieleментit*, Pinja Tervonen: *Kuvitettu ja kuviteltu menneisyys. 1900-luvun alun suomalaiset esihistoria-aiheiset opetustaulut*, Helen Mettälä: *Löytöaineistosta tulkintoihin. Aimalankankaan peltoalueelta vuonna 2017 löydetyt metalliesineet*, Nea Komulainen: *Rauman Luostarinkadun kaivausten rahalöydöt ja Sampo Päättäjän: Lemunniemen taistelun kaksi veristä päivää. Taistelukenttäarkeologinen tutkimus Lemunniemen taistelusta 1808.*

Emeritusprofessori Jussi-Pekka Taavitsainen pitää Birgittalaissisarten ystävät ry:n vuosikokouksessa Turussa esitelmän *Piritan luostarin ja Turun tuomiokirkon reliikit*.

9.5. Tohtorikoulutettava Kim Krappala puhuu Video Games and Museums, Educational Digital Tools for the Participatory GLAM Space -seminaarissa Helsingissä otsikolla *An Adventure in Iron Age Finland – a Minecraft Modification Based on Archaeological Record*.

Tohtorikoulutettava Ulla Moilanen esitelmöi Lahdessa Hennalan muistoseminaarissa otsikolla *Joukkohautojen historiaa – Arkeologinen näkökulma*.

Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen puhuu Riihimäellä aiheesta *Riihimäen esihistorian vuosituhanneet. Muinaisjäännöksiä kivikaudelta viime vuosisadoille*.

10.5. Oppiaine järjestää muinaisjäänösretken Salon ja Paimion seuduille. Kohteille reippaillaan lämpimässä kevätssä ja oppaana toimii yliopisto-opettaja Juha Ruohonen. Salossa vieraillaan Kiskon Haapaniemen keskiaikaisella linnanrauniolla, Perniö Yliskylän ristiretkiaikaisella ruumiskalmistolla, kivikautisella asuinpaikalla Pukkila Sinivuorella, Ilmusmäen pronssikautisella hautaröykkiöllä, Meriniityn polttokalmistolla ja Halikon Rikalassa Rikalanmäen kalmistolla ja Linnamäellä. Kaiken kiipeilyn jälkeen Paimiossa suunnataan Räpälän vanhalle kirkonpaikalle, Oinila Alhola 2:n rautakautisille kivilatomuksille ja vielä rautakautiselle asuinpaikalle Oinilan Rantapellolle. Retken huipentaa Juha Ruohosen viimeiseltä kohteelta löytämä, ennestään tuntematon kuppikallio.

16.5. Tutkija Sonja Hukantaival pitää Mikael Agricola -seuran kevätkokouksen yhteydessä Turun yliopistolla esitelmän historiallisen ajan rakennusten rituaalikätköistä.

19.5. Tohtorikoulutettava Ulla Moilanen puhuu Vapriikissa Tampereen Museoiden yönä otsikoilla *Valkeakosken Haukilan miekkalöytö ja Rauhaniemen kalliohakkaukset* ja yhdessä Elina Salmelan kanssa aiheesta *Muinais-DNA-tutkimukset ja Valkeakosken Toppolanmäen rautakautisen hauta*.

Arkeologit tarkastavat aina tuulenkaatojen paljastamat maakerrokset löytöjen toivossa, näin myös oppiaineen muinaisjäännösretkellä. Kuva: Anne-Mari Liira

21.–26.5. Oppiaine järjestää yhteistyössä Hangö Sommarunin kanssa meriarkeologisen kenttäkurssin Tvärminnessä.

22.5. Dosentti Markus Hiekkänen pitää Helsingin Avoimessa yliopistossa luennon *Itä-Uudenmaan ja Länsi-Karjalan kirkkomaailma keskiajalla* Näkökulmia keskiajan ilmiöihin: teemana Kaakkois-Suomi -kurssiin liittyen.

29.5. Dosentti Tuukka Talvio puhuu Kansallisarkistossa järjestettävässä Suomen lipun 100-vuotisesitelmät -tapahtumassa otsikolla *Suomen leijonalippu ja vaakunan käyttö Suomen lipun yhteydessä*.

31.5. Työpäivän päätteeksi oppiaineessa levitetään piknikhuovat Kupittaan puiston nurmikolle ja nautitaan kesäisestä ilmasta. Hyvän ruuan ja juoman nauttimisen ohella verrytellään välillä myös Mөлккы-turnauksilla.

Vuonna 1975 valmistunut, arkkitehti Aarne Ehojen suunnittelema Juslenia-rakennus näki viimeisen päivänsä. Kuva: Juha Ruuhonen

4.6. Oppiainetta vuosikymmenet palvelleeseen Juslenia-rakennuksen purkaminen aloitetaan. Henkilökunta luo viimeiset silmäykset entisiin työhuoneisiinsa.

6.6. Lehtori Janne Harjula ja professori Kirsi Salonen luennoivat osana Turun pääkirjastossa järjestettävää Historia nyt! -sarjaa otsikolla *Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus*.

8.6. Lehtori Janne Harjula puhuu Nousiaisten kulttuuriperintöseminaarissa otsikolla *Maskun ja Nousiaisten arkeologiaa: vanhaa ja uutta*.

11.6. Arkeologian oppiaine ottaa suojelukseensa Geotalon sisäpihalla syntyneen lokinpoikasen. Kulkijoita varoitetaan loppivanhempien mahdollisista hyökkäyksistä ja Lennin vesikipoia täytetään ahkerasti hellepäivinä.

Lenni kiveksi maastoutuneena.
Kuva: Juha Ruuhonen

15.6. Onnistuneen toukokuisen piknik-iltaman innoittamana oppiaine järjestää toisen retken Kupittaa puistoon. Mөлkyän lisäksi osallistujia liikuttaa tällä kertaa myös frisbeenheitto.

28.6. TUCEMEMS järjestää Turun Keskiaikaisten markkinoiden yhteydessä Uskoa ja arkea keskiajalla -seminaarin. Oppiaineesta esitelmää pitävät tutkija Sonja Hukantaival: *Vuohenkallo ja tuomiokirkko – Keskiajan kansanuskota arkeologin silmin*, professori Visa Immonen: *Koroistenniemi vuonna 1400* sekä tohtorikoulutettava Jussi Kinnunen ja lehtori Janne Harjula: *Turun Tuomiokirkon tuohikirje*.

Mölkyän lumoissa. Kuva: Georges Kazan

29.6. Dosentti Liisa Seppänen luennoi Turun Keskiaikaisten markkinoiden kävijöille Aboa Vetus & Ars Nova -museolla otsikolla *Mitä kadut kertovat keskiajan Turusta?*

30.6. Turun linnassa järjestetään tieteellinen aamupäivä, johon oppiaineesta osallistuvat lehtori Janne Harjula ja tohtorikoulutettava Tanja Ratilainen esitelmällä *Koroinen and recent research results* sekä Janne Harjula ja tohtorikoulutettava Jussi Kinnunen esitelmällä *Birch bark letter of Turku*.

Turun Keskiaikaisten markkinoiden yhteydessä järjestetään *Novgorod ja Turku 1318* -yleisöseminaari. Oppiaineesta puhujina ovat professori Visa Immonen otsikolla *Arkeologinen näkökulma novgorodilaisten vierailuun*, dosentti Kari Uotila otsikolla *Turun katedraalikoulun arkeologisten kaivausten tuloksia 1300-luvun alusta* sekä lehtori Janne Harjula ja tohtorikoulutettava Jussi Kinnunen otsikolla *Turun Tuomiokirkon tuohikirje*. Lisäksi tohtorikoulutettava Tanja Ratilainen toimii ilta-päivän puheenjohtajana.

HEINÄKUU

1.7. Suomen Numismaattisen Yhdistys järjestää Turun Keskiaikaisten markkinoiden yhteydessä yleisöluentoja. Dosentti Tuukka Talvio puhuu otsikolla *Turun aarre 1851*.

15.7. Tohtorikoulutettava Ulla Moilanen pitää esitelmän *Uusia rautakauden löytöjä Pirkanmaalta* Pirkkalan muinaismarkkinoilla.

ELOKUU

1.–17.8. Oppiaineen opetuskaivaukset järjestetään Salon Ruokolahden linnavuorella.

Opetuskaivauksissa paljastetaan linnavuoren jyrkän rinteiden taitekohtaan rakennettu massiivinen puolustusvarustus ja alempana rinteessä sijainnut este.
3D-malli: Jasse Tiilikkala

9.8. Tutkija Sonja Hukantaival puhuu kansainvälisessä ja monitieteisessä (Un)Common Worlds: Human-Animal Studies -konferenssissa Turussa otsikolla *Common and uncommon agency in human-animal relationships in Finnish folk magic*.

14.8. Oppiaine vieraillee Salon Ruokolahden linnavuoren käynnissä olevilla opetuskaivauksilla. Samalla retkellä käydään myös Haukkamäen röykkiöllä.

18.8. Professori Visa Immonen pitää keynote-esitelmän *Koskettaa, nähdä, haistaa – Jalometallisten esineiden historia aistien historiana* Hämeen kesäyliopiston järjestämässä Häme-seminaarissa Hämeenlinnassa.

Röykkiöt sijaitsevat Haukkamäen korkeimmalla kohdalla, josta avautuu upea näköala Purilanjokilaaksoon.

Kuva: Siiri Tuomenoja

23.8. Professori Visa Immonen puhuu otsikolla *Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus* Helsingin Tiedekirjassa osana Taiteiden yön tapahtumia.

26.8. Dosentti Markus Hiekkanen pitää Tampereen yliopiston Passages from Antiquity to the Middle Ages -konferenssin yhteydessä luennon *Hattulan vanhan kirkon keskiaikainen rakennus, kalkkimaalaukset ja sisustus* sekä opastuksen kirkossa.

31.8. Oppiaine juhlistaa syyslukukauden alkamista rapuystävällisillä rapujuhilla Geotalolla. Soijanakkien keittämisen lisäksi ohjelmassa on muun muassa radiohiilijoiutusloton ensimmäinen kierros. Samalla pidetään jäähyväiset tutkija Sonja Hukantaipaleelle, joka siirtyy oppiaineesta Åbo Akademiin puolelle Suomen Akatemia -hankkeeseensa yhteydessä.

SYYSKUU

12.9. Kirkollinen kulttuuriperintö -erikoiskurssi alkaa Turun yliopistossa. Oppiaineesta luentoja on pitämässä professori Visa Immonen.

Oppiaineen järjestämä yleisöluentosarja alkaa Aboa Vetus & Ars Nova -museossa. Lehtori Janne Harjula luennoi otsikolla *Kuolema Koroisissa – Kirkollisen keskuksen hautausmaa. Kuolema*-teemainen luentosarja on osa Euroopan Kulttuuriperintövuoden ohjelmaa.

4.9. Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen puhuu otsikolla *Matka Ravattulan Ristimäelle, Suomen vanhimmalle kirkolle* Turun linnassa järjestetävässä Löydä lähiympäristösi – Paikan merkitys identiteetille -kulttuuriympäristöfoorumissa.

15.9. Turun yliopistolla järjestetään Turun sotavankileiri 1918 -seminaari ja muistotilaisuus, jossa tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää aiheesta luennon.

Professori Visa Immonen puhuu Kuralan Kylämässä Turun museo-keskuksen järjestämässä Tietoa ja tarinoita – Esihistoria esille -tapahtumassa otsikolla *Mikä yhdistää arkeologia ja muinaista ihmistä? Kumpikaan ei käytä hammasharjaa.*

16.9. Professorit Visa Immonen ja Kirsi Salonen puhuvat otsikolla *Koroinen ja Turun myyttinen synty vuonna 1229* Turun päivänä kaupunginkirjastossa.

21.9 TUCEMEMSn kuukausiesitelmä järjestetään Sirkkalan kasarmilla ja tohtorikoulutettava Aki Arponen puhuu otsikolla *Turun tuomiokirkon reliikit – teorioita pyhimyksistä ja kiistoja omistuksesta.*

24.9. Tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää Rauman Kansalaisopistolla luennon *Taistelulinjat 1918.*

Anna Wessman antamassa opetusnäytettä. Kuva: Joonas Kinnunen

Dosentti Markus Hiekkänen pitää Helsingin Avoimessa yliopistossa *Keskiaikaisen Pohja-Suomen kirkot* -luennon Kartanoläänejä ja kirkkoja Lounais-Suomessa -kurssin yhteydessä.

25.9. Aiemmin erikoiskurssina pidetty Inventointikurssi alkaa, nyt osana perusopetusta. Kurssi on tärkeä lisä opiskelijoiden ammattitaidon kehittämisessä. Luennoitsijana toimii Juha Ruohonen ja kenttätöissä avustamassa ovat tutkija Sisko Jokisalo ja tutkimusavustaja Siiri Tuomenoja.

27.9. FT Anna Wessman esittää julkisen opetusnäytteen rautakauden dosentin arvoa varten Turun yliopistolla. Esitelmän ajankohtaisena aiheena on *Metallinetsinharrastus - mitä hyötyä siitä on arkeologiassa?*

28.9. Tieteiden yön yhteydessä professori Visa Immonen puhuu Turun normaalikoululla aiheesta *Miksi arkeologi etsii sekä aarteita että roskaa?* ja tohtorikoulutettava Mia Lempiäinen-Avci esitelmöi otsikolla *Arkeologiset kaivaukset luonnontieteilijän silmin* Turun yliopistolla.

LOKAKUU

2.10. Oppiaine tekee retken Tuomiokirkon torniin kirkon vahtimestarin ja arkeologian opiskelija Juhana Ahlaman opastamana. Tornissa ihailaan kaupungin yli avautuvaa maisemaa, ihmetellään kirkonkellon koneistoa ja tutustutaan tornin arkkitehtuuriin.

5.–7.10. Turun Kirjamesuilla esitellään Koroisen tutkimushankkeen tuloksia. Janne Harjula ja Kirsi Salonen puhuvat perjantaina otsikolla *Maan uumenista – Turun Koroisten salat vihdoin julki* ja Janne Harjula sekä Tanja Ratilainen sunnuntaina otsikolla *Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus*.

8.–12.10. Yliopistomaailmaan ja arkeologiaan on tutustumassa TET-harjoittelija Elias Turpeinen. Viikon aikana hän paljastuu erinomaiseksi pintapoimijaksi inventointikurssin harjoitteissa ja toivon mukaan saa kipinän alalle.

10.10. *Koroinen – Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus* -kirja julistetaan Sirkkalan kasarmilla.

Oppiaineen yleisöluento-sarja Aboa Vetus & Ars Nova -museossa jatkuu ja osteoarkeologi Anne-Mari Liira pitää luennon otsikolla *Arkeologi ihmisluita tutkimassa*.

11.–12.10. Oppiaine järjestää yhdessä Arkeologian yhdistys Vareen kanssa perinteiset kirjamyynäiset ja kirpputorin Geotalolla.

Koroiskirjan toimittajat hilpeissä tunnelmissa pitkän urakan päätteeksi.
Kuva: Juha Ruohonen

Kirjamyjäliset ovat saaneet opiskelijat liikkeelle. Kuva: Juha Ruohonen

12.–13.10 Tohtorikoulutettava Ville Mantere ja Ekaterina Kashina pitävät esitelmän *Elk-head staffs from Yuzhniy Oleniy Ostrov and their widespread counterparts: old finds, new outlooks* Pietarissa järjestettävässä The Archaeology of Yuzhniy Oleniy Ostrov (Lake Onega) – State of Research, new studies and interpretations -seminaarissa.

13.10. Tohtorikoulutettava Ulla Moilanen hyväksytään kolmantena suomalaisjäsenenä kutsuperiaatteella toimivan International Sachsensymposionin (Arbeitsgemeinschaft zur Archäologie der Sachsen und ihrer Nachbarvölker in Nordwesteuropa) jäseneksi.

15.10. Oppiaineen uudet esitteet, kirjanmerkit ja roll up -juliste saapuvat painosta. Tohtorikoulutettava Joonas Kinnusen taittamana oppiaineen visuaalinen ilme muuttuu tyylikkääksi ja yhtenäiseksi.

16.10. Suomen kieltä ja suomalais-ugrialaista kielentutkimusta sekä arkeologiaa yhdistävän väitöskirjan parissa työskentelevä tohtorikoulutettava Minerva Piha pitää luennon aiheesta *Åarjelsaemien histovrijen bijre – Eteläsaamelaisten esihistoriaa 1–1700* Turun yliopistolla.

18.10. Tutkija Georges Kazan puhuu Helsingissä, Studium Catholicum kulttuurikeskuksessa otsikolla *New from Old: the Scientific Study of Relics in the 21stc.*

Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen esitelmöi aiheesta *Suomen vanhin kirkko Kaarinan Ravattulassa* Liedon seurakunnan järjestämässä tilaisuudessa.

19.10. Professori Visa Immonen nimitetään Esinetutkimusverkosto Artefactan tieteellisen neuvottelukunnan uudeksi puheenjohtajaksi.

Oppiaine tekee retken pohjoiseen Varsinais-Suomeen ja vierailee Yläneellä pitäjänkirkolla, Kappelniihtyn rautakautisella keskuspaikalla, Ristinummen vanhalla hautausmaalla ja Anivehmaanmäen viikinkiaikaisella ruumiskalmistolla.

Yläneen vuonna 1782 valmistunut puukirkko.
Kuva: Anne-Mari Liira

22.10. Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen pitää Vakka-Suomen kansalaisopistolla Uudessakaupungissa luennon *Arkeologiset tutkimukset Suomen vanhimmalla kirkonpaikalla*.

25.10. Tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää Turun suomenkieliselä työväenopistolla luennon *Sota* osana Pimeä-luentosarjaa.

31.10. Vanhat kartat historian tutkimuksessa -erikoiskurssi alkaa. Luennoitsijana toimii yliopisto-opettaja Juha Ruohonen.

MARRASKUU

1.11. Tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää Turun suomenkieliselä työväenopistolla luennon *Väkivalta* osana Pimeä-luentosarjaa.

1.–2.11. Oppiaine osallistuu monitieteisen Human evolution and cultural change -seminaarin järjestämiseen Turun yliopistolla. Professori Visa Immonen pitää esitelmän aiheesta *Archaeological methods in studies of human past* ja osallistuu paneeliin *Mikä mättää tieteidenvälisessä keskustelussa?* ja tohtorikoulutettava Jussi Moisio pitää yhdessä yliopistotutkija Henrik Asplundin kanssa valmistelemansa esitelmän aiheesta *Multidisciplinary Approach to the Study of Early Iron Age Migrations in Finland*.

3.11. Tohtorikoulutettava Ulla Moilanen puhuu aiheesta *Uusilla tutkimusmenetelmillä lisätietoa rautakautisista yksilöistä ja elinympäristöistä* Suomen metallinetsijät ry:n luentosarjassa Eurassa.

6.11. Aboa Vetus & Ars Nova -museolla järjestetään paneelikeskustelu arkeologisten museokokoelmien merkityksestä. Paneelissa on mukana professori Visa Immonen.

Yliopisto-opettaja Juha Ruohonen pitää esitelmän Hospitaller Order of Saint John -ritarikunnalle Turussa otsikolla *Ravattulan Ristimäki – Suomen vanhin kirkko Kaarinan Ravattulassa*.

8.11. Tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää Turun suomenkielisellä työväenopistolla luennon *Tuho* osana Pimeä-luentosarjaa.

14.11. Geotalosta ja sen oppiaineista kertovat internet-sivut avataan. [geohouse.fi]

Oppiaineen yleisöluennot Aboa Vetus & Ars Nova -museossa jatkuvat. Tutkimusavustaja Siiri Tuomenoja pitää luennon otsikolla *Kuolleiden kivet – varhaiskeskiaikaisten hautamerkkien tutkimusta*.

15.11. Oppiaine on tohtorikoulutettava Ulla Moilasan johdolla mukana järjestämässä *Rautakautta yli rajojen II* -seminaaria Tampereen Vapriikissa. Oppiaineesta esitelmää pitävät tohtorikoulutettava Sami Raninen otsikolla *Rautakauden asutus- ja sosiaalirakenne Pirkanmaalla* ja yhdessä Ulla Moilasan, tohtorikoulutettava Jussi Kinnusen sekä Vadim Adelin kanssa otsikolla *Kansainvaellusajan solkilöytö Sastamalasta*. Lisäksi tohtorikoulutettava Jussi Moisio puhuu otsikolla *Yksittäistarhat osana nuoremman roomalaisajan tutkimusta* sekä tohtorikoulutettava Kim Krappala yhdessä Lauri Kemppisen kanssa otsikolla *Rautakausi-Minecraft-pelin pedagogiset tavoitteet ja tutkimusmahdollisuudet*.

Tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää Turun suomenkielisellä työväenopistolla luennon *Pahuus* osana Pimeä-luentosarjaa.

16.11. Yhteistyöhanke Turun, Helsingin, Tukholman ja Oslon yliopistojen välillä saa NOS-HS:n (Nordiska samarbetsnämnden för humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning) työpaja-apurahan pohjoismai-

sen kulttuuriomaisuuden laittoman kaupan ja suojelelun tutkimuksen vahvistamiseen ja kansainväliseen edistämiseen.

Professori Visa Immonen pitää TUCEMEMSn kuukausiesitelmän Sirkkalan kasarmilla otsikolla *Liikuttavia kuvia – Pyhän Henrikin sarkofagi keskiajan kirkkotilassa*.

Professori Visa Immonen puhuu Turun pääkirjaston Sateenkaarikavalkadi-tapahtumassa otsikolla *Kuinka geokätköistä tehdään queerkätköjä?*

Suomen keskiajan arkeologian seura järjestää *Arkeologiaa isossa mittakaavassa* -syysseminaarin Hämeen linnassa. Oppiaineesta esitelmää pitävät tohtorikoulutettava Jussi Kinnunen: *Turun keskiaikaisen kaupungin kartoitus arkeologisten kaupunkikaivausten digitaalisen mallinnuksen avulla*, dosentti Kari Uotila: *Turku goes Underground 2018* sekä opiskelija Silja Aalto: *Keskiaikainen agraariasutus Turun modernissa kaupunkikuvassa*. Seminaaria järjestämässä ovat Turun yliopistosta myös professori Visa Immonen, dosentti Janne Harjula sekä opiskelijat Janne Haarala ja Siiri Tuomenoja.

Emeritusprofessori Jussi-Pekka Taavitsainen pitää Helsingin yliopiston arkeologian oppiaineessa esitelmän *The relics of Turku Cathedral as an archaeological project*.

20.11. Dosentti Markus Hiekkanen esitelmöi aiheesta *Noin 500 vuoden takaa – Laitilan kivikirkko pitäjän ja seurakunnan kiintopisteinä* Laitilan seurakunnan ja kaupungin järjestämässä tilaisuudessa.

21.11. Turun yliopiston rehtori myöntää FT Anna Wessmanille rautakauden tutkimuksen dosentin arvon. Wessmanista tulee oppiaineen seitsemästoista dosentti.

22.11. Tohtorikoulutettava Riku Kauhanen pitää Turun suomenkielisel-
lä työväenopistolla luennon *Kuolema* osana Pimeä-luentosarjaa.

22.–23.11. Suomen arkeologinen seura järjestää Lammin tutkimusase-
malla vuosittaiset Arkeologipäivät. Dosentti Liisa Seppänen pitää kut-
susta paneelin alustuksen otsikolla *Arkeologian tilanne ja tulevaisuus –
Näkökulmia koulutuksen ja työelämän muutokseen*.

24.11. Suomen muinaistutkimuksen tuki ry järjestää yhdessä oppiai-
neen kanssa *Korusta kuituihin, hautapaasista hiuslaitteisiin* –syyssemi-
naarin Geotalolla. Oppiaineesta esitelmiä pitävät yliopisto-opettaja Juha
Ruuhonen: *Ravattulan kirkosta löytyneet vyönhelat ja niiden arkeologi-
nen konteksti*, tutkimusavustaja Siiri Tuomenoja: *"Tässä lepää..." – Ris-
timäen hautamerkit osana varhaiskeskiaikaista hautakivitraditiota*,
opiskelija Veronika Paschenko: *Ravattulan Ristimäen ohimoriipusten ja
viittojen spiraalikoristeet* sekä tohtorikoulutettava Heini Kirjavainen:
*Minkälaista oli muinainen villa? Kuitututkimuksesta ja sen tuloksista
haudan 41/2016 osalta*. Tilaisuudessa julkistetaan myös arkeologi Jaana
Riikosen vetämänä alkava muinaispukuhanke.

28.11. Turun yliopiston uudet nettisivut otetaan käyttöön ja arkeologia
on visuaalisesti vahvasti esillä.

Arkeologia on
esillä yliopiston
uudistetussa
imagossa.
Kuva: @ Turun
yliopisto

Oppiaine on seuraamassa perinteistä joulukuusen pystytystä Tuomiokirkon edustalle. Termospullokaakao lämmittää kirpakkaa pakkaspäivää ja komea kuusi voittaa heittäen tamperelaisten version.

30.11. Professori Visa Immonen puhuu TUCEMEMSin Uskonnolliset esineet keskiajan tuomiokirkkoissa ja kirkoissa -työpajassa Sirkkalan kasarmilla otsikolla *Turku Cathedral and its medieval material culture – What is known and unknown?* ja tutkija Georges Kazan otsikolla *Relics – Shared Heritage of the Nordic World: New Approaches.*

Kuusen pystyttämisestä on jo muodostunut yleisöä keräävä tapahtuma.

Kuva: Janne Harjula

JOULUKUU

3.12. Kansallismuseon Rahakammio lahjoittaa oppiaineelle kokoelman ruotsalaisia ja venäläisiä rahoja 1500–1800-luvuilta. Rahat tunnistetaan ja luetteloidaan, jotta niitä voidaan käyttää opetus- ja tutkimustarkoituksiin.

Lahjoituksena saadut rahat ovat erittäin hyväkuntoisia useimpiin kaivauslöytöihin verrattuna.

Kuva: Juha Ruohonen

Alkoholiton määräaikaisbooli tarjoillaan oppiaineen pikkujouluissa.
Kuva: Mia Lempiäinen-Avci

8.12. Tohtorikoulutettava Ulla Moilanen puhuu Metallinetsinharrastajien koulutuspäivässä Tampereen Vapriikissa otsikolla *Löytökontekstin merkitys ja metalliesineiden käsittely*.

10.–11.12. Arkeologian professori ja oppiaineen dosentti John Schofield Yorkin yliopistosta pitää Geotalolla luennot otsikoilla *Global perspectives on a troubled past: archaeologies of recent conflict* sekä *The contemporary world: archaeological perspectives on the 'familiar past*.

11.12. Oppiaineen, Aboa Vetus & Ars Nova -museon sekä Turun museokeskuksen yhteishanke kokoelmien 3D-digitointiin saa rahoitusta 70 000 euroa Opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Tohtorikoulutettava Ulla Moilanen ja projektitutkija Ulnor Uotila järjestävät Death in Theory -työpajan Turun yliopistolla.

12.12. Oppiaineen yleisöesitelmät Aboa Vetus & Ars Nova -museossa jatkuvat ja tohtorikoulutettava Ulla Moilanen pitää luennon otsikolla *Poikkeavia hautoja rautakauden ruumiskalmistoissa?*

Sirkkalan kasarmilla järjestetään TUCEMEMSin tutkimusiltapäivä ja dosentti Liisa Seppänen esittelee CaJu-hankettaan.

Tohtorikoulutettava Kim Krappala pitää Museoliiton järjestämässä Mu-seot pelissä -seminaarissa esitelmän otsikolla *Minecraftillä rauta-kauteen – Open world -pelimaailman mahdollisuudet esihistorian ope-tuksessa*.

14.12. Oppiaineen pikkujouluja vietetään Geotalolla. Ohjelmassa on muun muassa radiohiiliajoitusloton mestarin valinta, joulupukin vierai-lu, määräaikaisboolin valmistus ja tietenkin yhteislaulua.

17.12. Oppiaine saa lahjoituksena laatikollisen *Uudenmaan rahalöydöt – Suomen rahahistoria 1 (2017)* -kirjaa Suomen Numismaattiselta yh-distykseltä.

19.12. Vanhat kartat historiantutkimuksessa -erikoiskurssin yhteydessä opiskelijat käyvät yliopisto-opettaja Juha Ruohosen johdolla tutustumis-retkellä Kansallisarkiston Turun toimipisteessä. Kartta-aineistoja esitte-lee arkeologiaakin opiskellut Johanna Nylund.

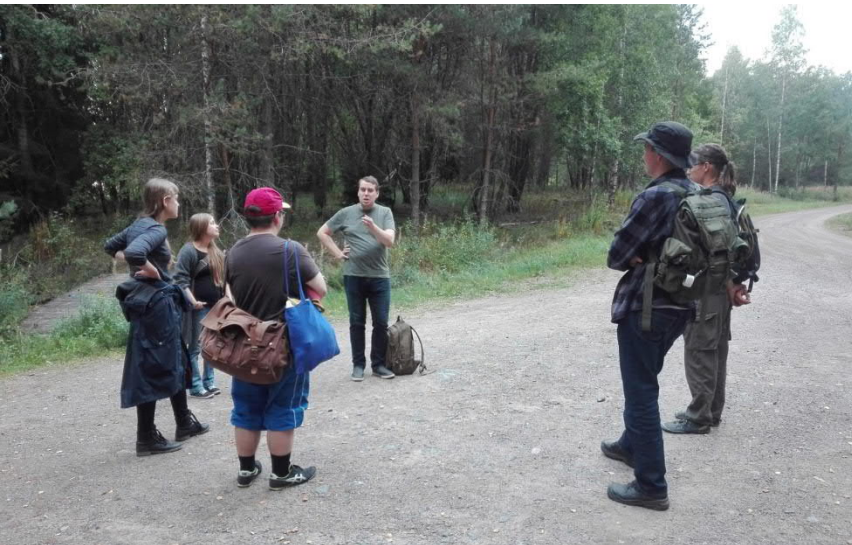
Opiskelijat tutustumassa Euran ja Laitilan pitäjien tilus- ja rajakarttoihin.
 Kuva: Juha Ruohonen

Arkeologian yhdistys Vare ry

Vuosi 2018 on ollut Vareelle tapahtuneisiin muutoksiin sopeutumista ja tuleviin valmistautumista. Lukuvuosi 2017-2018 oli ensimmäinen, jolloin ARHI-aineilla oli yhteiset perusopinnot, mistä on seurannut runsaasti muutoksia yhdistyksen toimintaan. Lisäksi keväällä käytiin runsaasti keskustelua HKT-laitoksen tulevasta rakenneuudistuksesta. Tiedonkulku laitoksen ja erityisesti arkeologian oppiaineen suunnalta opiskelijoiden suuntaan on vuoden aikana toiminut hyvin, mikä on helpottanut valmistautumista tulevaan huomattavasti.

Yhteisistä perusopinnoista on seurannut lisääntyntä yhteistyötä Historia-aineiden opiskelijoiden ainejärjestön Kritiikki ry:n kanssa erityisesti uusille opiskelijoille järjestettävien tapahtumien osalta. Yhteisiä tapahtumia Kritiikin kanssa on pyritty näiden lisäksi järjestämään ympäri vuoden. Toinen merkittävä yhteistyötaho vuoden 2018 aikana on

Vareen sivistys- ja kulttuuriasiantoimikunnan (VASIKAT) retki Jäkär-län kiviakautiselle asuinpaikalle. Kuva: Sanni Salomaa

Varelaisia vappukulkueeseen valmistautumassa Yliopistonmäellä Feeniks-kirjaston edessä. Kuva: Sanni Salomaa

ollut Helsingin yliopiston arkeologian opiskelijoiden ainejärjestö Fibulary, sen jälkeen, kun yhdistysten puheenjohtajat tutustuivat alkuvuodesta toisiinsa Katedralskolanin liikuntasalin kaivauksilla.

Tapahtumien osalta vuosi 2018 on ollut Vareelle vaihteleva. Alkuvuodesta tapahtumien osallistujamäärät olivat vähäiset, minkä vuoksi niiden määrää päätettiin vähentää noin kahteen tapahtumaan kuukaudessa ja syksyn tapahtumien kävijämäärien perusteella tämä vaikuttaa toimineen. Perinteisten tapahtumien, kuten muinaisjäännösretkien lisäksi Vare järjesti loppukeväästä opintopiirin, jossa kirjoitettiin vastauksia Kalmistopiiri-blogiin tullessiin yleisökysymyksiin. Opintopiirillä oli ilahduttavan runsas osanotto, mikä rohkaisee vastaavien järjestämiseen myös tulevaisuudessa.

Kotimaisia yhteistyötahoja

Museovirasto
Museiverket

Varsinais-Suomen
MAAKUNTAMUSEO

LUONNONVARAKESKUS

KANSALLISMUSEO
NATIONALMUSEUM

KANSALLISARKISTO

Nautelankosken
museo

Vanhalinna

Turku Centre for Biotechnology

Turun Biotekniikan Keskus Åbo Bioteknikcentrum

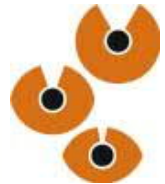
HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

CENTRE FOR THE STUDY OF
CHRISTIAN CULTURES

LAHDEN MUSEOT
HISTORIALLINEN MUSEO

SUOMEN KESKIAJAN
ARKEOLOGIAN SEURA
SÄLLSKAPET FÖR MEDELTIDS-
ARKEOLOGI I FINLAND

SUOMEN
ARKEOLOGINEN SEURA

SUOMEN MUINAISTUTKIMUKSEN TUKI RY

Muuritutkimus

RAVATTULAN RIIPUS

Suomen vanhimmalta
kirkonpaikalta löytyneiden
1100-luvun koristehelejen
mukaan tehty muinaiskoru.

Koko noin 3 x 2 cm ja paino 8 g.

Korun
myyntituotto
käytetään
Ravattulan
Ristimäen
tutkimusten
edistämiseen.

HINNASTO

Pronssinen nyörillä 45 €
Hopeinen nyörillä 65 €
Hopeinen ketjulla 85 €
+ postikulut 5,20 €
(myös nouto mahdollinen)

Tilaukset sihtteri@smtt.fi

RAVATTULAN
RISTIMÄKI

www.ravattula.fi

SMTT.fi

SUOMEN MUINAISTUTKIMUKSEN TUKI RY

TURUN
TUOMIOKIRKKKO

AKATEMIATALO

HÄMEENKATU

GEOTALO,
ARKEOLOGIA

TURUN YLIOPISTO
Akatemiankatu 1

YHTEYSTIEDOT

(02) 333 5232

arkeologia@utu.fi

www.utu.fi/arkeologia

www.facebook.com/arkeologiaty